

Uppsala universitet
Sociologiska institutionen
Kandidatuppsats i sociologi
Vårterminen 2015

UPPSALA
UNIVERSITET

En hårig historia

En diskursanalys av kommentarer om kvinnors kroppshår

Författare:
Amanda Hjelm
Linnéa Vikner

Handledare:
Fredrik Palm

Innehåll

1. Inledning	4
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Disposition	5
2. Teori	6
2.1 Teoretisk utgångspunkt	6
2.2 Kön, performativitet och den heterosexuella matrisen	6
2.3 Den kvinnliga kroppen: en arena för kontroll	7
2.4 Renhet och smuts	8
2.5 Diskursteori	9
2.5.1 Subjekt, identitet och makt	11
2.6 Sammanfattande diskussion	12
3. Tidigare forskning	13
3.1 Normer kring kvinnors kroppshår	13
3.2 Hårets betydelse	14
3.3 Kroppshår som tecken på feministisk ståndpunkt?	15
3.4 Sammanfattning	16
4. Metod	16
4.1 Metodisk ansats	16
4.2 Material	17
4.2.1 Urval	18
4.2.1 Diskussion av materialet	19
4.3 Analysverktyg	19
4.4 Analys	20
4.5 Validitet och reliabilitet	21
4.6 Etiska överväganden	22
5. Resultat och analys	23
5.1 Kontext	23
5.2. Teman	24
5.2.1 Är kroppshår feminint eller maskulint?	24

5.2.2 Kroppshår kopplat till attraktivitet, sexualitet och begär	25
5.2.3 Hår som något naturligt eller onaturligt	26
5.2.4 Renhet och smuts	28
5.2.5 Vem bestämmer över kvinnors kroppshår?	29
5.3 Ekvivalenskedjor, nodalpunkter och diskurs	30
5.4 Den diskursiva konstruktionen av kvinnors identitet.....	33
5.4.1 Den dikotoma uppdelningen mellan kvinnor och män	34
5.4.2 Kvinnans hårlösa kropp som önskvärd	35
5.4.3 Kvinnans håriga kropp som önskvärd.....	36
5.4.4 Avvikande uttryck.....	38
5.4.5. Kontroll	39
5.4.6 Håret får inte finnas utan anledning	40
6. Diskussion	41
6.1 Sammanfattning av resultat och analys.....	42
6.2 Resultat i relation till tidigare forskning	43
6.3 Slutsats och avslutande diskussion	44
6.4 Vidare forskning	45
7. Referenslista	47

Sammanfattning

Uppsatsen undersöker konstruktionen av femininitet och kvinnors kroppar i diskussioner kring kvinnors kroppshår på internetforumet Flashback. Materialet som undersöks är knappt 1000 kommentarer från 14 olika forumtrådar där kvinnors kroppshår är det centrala ämnet. Med diskursanalys som metod undersöks hur femininitetsnormer påverkar konstruktionen av kvinnors identitet i relation till kroppshår. Detta förklaras sedan utifrån sociologiska och genusvetenskapliga teorier om kön, kropp, social kontroll och identitetsskapande. Resultatet visar att kroppshår på kvinnors kroppar oftast benämns som antingen önskvärt eller inte önskvärt. Detta ofta i relation till huruvida kroppshåret anses som feminint. Det dominerande synsättet gav uttryck för den hårlösa kvinnan som önskvärd då det ansågs vara sexigt, åtråvärt och fräscht och därmed feminint. Dessa uttryck ställdes i stor utsträckning i relation till en mans preferenser och en kvinnas identitet kan konstateras konstrueras i mångt och mycket i relation till mannen. När en kvinna med kroppshår ansågs vara önskvärd uttrycktes detta i form av kvinnan som "riktig" på grund av att kroppshåret ansågs vara ett tecken på vuxenhet. Detta menades sedan vara feminint och därmed även önskvärt. Det finns i materialet uttryck för att preferenserna kring kroppshår får en tvingande effekt då en kvinna som går utanför det som anses önskvärt, oavsett om håret är önskvärt eller inte, inte blir förstådd samt blir utsatt för straff. Straffet beskrivs ofta som uteblivande av heterosexuellt sex.

Nyckelord: kropp, femininitet, identitet, diskursteori

1. Inledning

Under Melodifestivalfinalen den tionde mars 2012 sågs en kvinna i publiken med håriga armhålor. Detta blev startskottet på vad som skulle bli en omskriven debatt på Internet kring kvinnors kroppshår. Blogginlägg skrevs, facebookgrupper och diskussionstrådar startades samtidigt som intervjuer med kvinnan kunde ses i några av Sveriges största dagstidningar. På diskussionsforumet Flashback startades flera trådar i ämnet, varav en av de största hade över 1200 kommentarer. Åsikterna om hårets vara eller icke vara var många och olika, och skapade stor debatt och hur en kvinna ska se ut i relation till kroppshår visade sig vara väldigt osäkert. Dessa diskussioner utmynnade allt mer i en diskussion kring vilka kvinnorna med kroppshår är.

Människan formas ständigt av den värld hon lever i när kulturella och sociala normer sätter gränser för hur människor ska se ut och vara. Normer med utgångspunkt i kön, det vill säga femininitets- och maskulinitetsnormer, ses inom feministisk teori som att vara av stor betydelse för vem människan påverkas till att bli. Utseenderelaterade normer menas påverka kvinnor i större utsträckning än män i ett samhälle där kvinnor ägnar mer och mer tid åt att disciplinera sina kroppar (Bordo 2003:166). För kvinnor blir det en ständig process att forma sina kroppar när de förväntas följa rådande femininitetsnormer. Femininiteten blir ett ramverk som kvinnor måste förhålla sig till för att inte bli ifrågasatta när det som definieras som feminint behandlas som synonymt med en kvinnas kropp (Butler 2005:77). Detta ifrågasättande av kvinnans kropp har resulterat i diskussioner kring femininitetsnormer.

Normerna kring femininitet och vilka attribut som anses vara accepterade på kvinnors kroppar är ofta mångtydiga vilket också ses när en kvinna med kroppshår blir sådant stort ämne för debatt. Samtidigt kvarstår att femininitetsnormer finns och kvinnor förväntas anpassa sig efter dem vilket medför ett ständigt förändrande och disciplinerande av kroppen. Av den anledningen kommer denna studie behandla konstruerandet av kvinnors identitet i relation till femininitet och kroppslig kontroll.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med följande uppsats är att genom en diskursanalys studera konstruktionen av kvinnors kroppar och femininitet i kommentarer om kvinnors kroppshår på forumet Flashback samt att undersöka ifall dessa konstruktioner fungerar och uttrycks som tvingande eller inte. Utifrån syftet har följande frågeställningar gällande diskussioner om kvinnors kroppshår på Flashback formulerats:

Vilka antaganden om kroppshår och femininitet görs i diskurserna?

Hur konstrueras kvinnans identitet?

Uttrycks kontroll över kvinnans kropp? I så fall hur?

1.3 Disposition

I uppsatsens nästföljande del *Teori* presenteras uppsatsens teori där kapitlet börjar med en kort presentation av den teoretiska utgångspunkten för att övergå i en teoretisk presentation av kön i relation till Judith Butler och den heterosexuella matrisen. Vidare presenteras teoretiska perspektiv om kroppen som en arena för social kontroll med utgångspunkt i Susan Bordo och Mary Douglas teori om renhet och smuts. Sist i teorikapitlet sker en presentation av diskursteori utifrån Laclau och Mouffes perspektiv vilket i stor utsträckning fokuseras på teoretiska begrepp som även kommer användas som en del av verktygen för att analysera empirin. Med de teoretiska perspektiven i ryggen följer sedan kapitlet *Tidigare forskning* vars syfte är att ge en bild av rådande forskningsläge inom fältet för kvinnor och kroppshår och för att sedan kunna relatera detta till uppsatsens syfte och frågeställningar. Den tidigare forskningen följer efter teorin i uppsatsen för att vissa teoretiska antaganden om kön och kropp underlättar förståelse för det feministiska forskningsfältet som den tidigare forskningen mångt och mycket är en del av. I *Metod* presenteras den kvalitativa ansats som uppsatsens metod bygger på för att sedan gå vidare i en kort presentation av diskursteorin som metod. Sedan följer en beskrivning av det empiriska material som ligger till grund för analysen samt en diskussion kring urvalsprocessen. De analysverktyg som baseras på diskursteoretiska begrepp och antaganden i relation till uppsatsens syfte presenteras sedan efter materialbeskrivningen för att få en förståelse för hur materialet ska

antas analytiskt. Analysverktygen är även en stor del av den kodning av materialet som görs. Slutligen följer diskussioner kring uppsatsens vetenskaplighet samt om etiska överväganden som relaterar till det empiriska materialet som är insamlat på Internet. I *Resultat och analys* redovisas först en resultatbaserad beskrivning som är uppbyggd i för syftet relevanta teman för att sedan övergå i en analysdel där resultatet diskuteras och problematiseras i relation till valda teorier med utgångspunkt i diskursteoretiska analysbegrepp. Detta knyts sedan ihop med uppsatsens sista kapitel *Diskussion* som utgörs av att resultatet och analysen sammanfattas samt presenteras i form av slutsats. I denna del knyts även resultatet och analysen till syftet och frågeställningarna besvaras. Detta sätts även i relation till den tidigare forskningen för att påvisa var denna studies resultatet befinner sig i relation till forskningsfältet. Slutligen problematiseras resultatet och analysen i förhållande till metoden.

2. Teori

I följande kapitel beskrivs de teorier som kommer användas för att analysera det empiriska materialet. Kapitlet inleds med teori och begrepp från Judith Butler, Susan Bordo och Mary Douglas för att sedan efterföljas av diskursteoretiska antaganden och begrepp som relaterar till identitetsskapande och makt.

2.1 Teoretisk utgångspunkt

Vår utgångspunkt för denna studie är ett socialkonstruktionistiskt synsätt där vi således ser verkligheten som socialt konstruerad och föränderlig. Det socialkonstruktionistiska synsättet utgör även utgångspunkten för de diskursanalytiska, sociologiska och genusvetenskapliga teorierna som används i uppsatsen. Vidare utgår denna uppsats även ifrån ett feministiskt perspektiv med en kritisk syn på rådande könsmaktsordning.

2.2 Kön, performativitet och den heterosexuella matrisen

Judith Butler tar avstånd från den traditionella kön/genus-distinktionen som gör skillnad på kön som det biologiska och genus som det socialt och kulturellt konstruerade. Butler ser istället kön som en kategori som redan är präglad av genus och därför är även den socialt och kulturellt konstruerad. Kön ses därför som något performativt, något som konstrueras av diskursiva praktiker snarare än som ett fördiskursivt "varande" (Butler 2007:56ff). Det är i benämningen

“kvinna” och “man” som identiteten konstrueras genom de egenskaper som tillskrivs dem. Namngivandet av könet är en performativ händelse som med tvång skapar och upprätthåller den sociala verkligheten genom att kräva att kroppar genom diskursiva processer konstrueras i enlighet med könsskillnadernas principer (Butler 1993:232). Alltså, i och med att en kropp tillskrivs identiteten man eller kvinna så tvingas den att ställa in sig i den rådande könsordningen och bete sig därefter.

Identitetsprocessen ses som något tvingande med utgångspunkt i den binära könsordningen där kön, genus och begär måste följa en linje och stå i dikotomt förhållande till det andra könet. Detta kallar Butler för den *heterosexuella matrisen* och hon menar att det är först när en kropp följer denna matris som personen blir förståelig (Butler 2007:68). En kvinna blir först begriplig som kvinna om denne är av kvinnligt kön, har kvinnligt genus och begär det motsatta könet – mannen. Denna heterosexualisering av begäret förutsätter produktionen av distinkta skillnader mellan vad som är maskulint och vad som är feminint vilka förstås som egenskaper specifika för respektive kön. Kvinnans identitet skapas genom artikulationen av vad hon har eller inte har för attribut i jämförelse med mannen. Den heterosexuella matrisen är ett system som genom att definiera det “normala”, alltså den kropp som förstås som kvinna eller man, exkluderar det “andra” som inte passar in i den binära kön- och genusordningen (Butler 2005:77). Matrisen definierar den hegemoniska femininiteten, en femininitet som dominerar diskursen och får en viss upphöjdhet. Den hegemoniska femininiteten blir den eftersträvansvärda och den i sammanhanget förståeliga. Femininitet och maskulinitet ses utifrån Butler som ett tvångsinternaliserande av en norm snarare än ett val då avvikandet från den binära ordningen medför sanktioner, identiteten blir inte förståelig (Butler 1993:232). Femininitet och maskulinitet ses alltså som sociala konstruktioner som endast får mening i diskursen och i relation till varandra.

2.3 Den kvinnliga kroppen: en arena för kontroll

Kroppen är en kulturell arena som tränas, formas och präglas av historiska former av femininitet, maskulinitet och begär. Centrala regler, hierarkier och förpliktelser som finns inom en kultur antas av kroppen som blir en symbolisk yta; öppen och mottaglig för förändringar (Bordo 2003:165). I en tid där det feminina idealet står för ständig homogenisering och förändring krävs

att kvinnor ägnar sig åt hantering och disciplinering av sina kroppar så att de går i linje med de föränderliga idealen. Kvinnliga kroppar blir docila kroppar¹ som utsätts för både intern och extern reglering, kontroll och förbättring. Susan Bordo menar att disciplinering och normalisering av den kvinnliga kroppen är en ytterst flexibel strategi för utövandet av social kontroll. Dagens utseendefixering som påverkar kvinnor betydligt starkare än män har en konserverande roll i försöket att skifta de rådande maktrelationerna (Bordo 2003:166). Det är i definierandet och upprätthållandet av den kvinnliga normen och det feminina idealet i relation till rådande kulturella normer som kontrollen över den kvinnliga kroppen tar sig uttryck. Normen och idealet definierar en ram till vilken den kvinnliga kroppen måste anpassa sig för att accepteras.

2.4 Renhet och smuts

I *Renhet och fara: en analys av begreppen orenande och tabu* (1997) skriver Mary Douglas om smuts och renhet. Douglas menar att det som anses vara smutsigt egentligen inte är smutsigt i sig utan att det snarare handlar om materia som är på fel plats. Detta skapar oordning och kan exempelvis vara skor på fel plats för att nämna ett exempel som Douglas själv beskriver eller hår på fel plats som är ett exempel som bättre relaterar till denna studie. Skor i sig är inte smutsiga men skor på exempelvis matbordet uppfattas som det (Douglas 1997:56). Handlingar som istället skapar ordning är de som eliminerar och undviker smuts och dessa blir därmed harmoniska. Harmoniska handlingar kopplas ihop med ritualer som är särskilda beteendemönster som upprätthåller sociala mönster och således också skapar ordning. Oordningen symboliserar fara och är icke önskvärd. Det sker en strävan efter upprätthållande av ordning och ett bestraffande vid eventuella överträdelser (Douglas 1997:135). Det är genom särskiljandet, avgränsandet och bestraffandet av dessa överträdelser som ordning skapas. Bestraffningen tar sin utgångspunkt i syftet att systematisera de levda upplevelserna av oordning (Douglas 1997:13). När människor kategoriserar sin omvärld i ett försök att systematisera den så upplevs den som oordnad och smutsig när någonting befinner sig utanför de kategorier som anses vara självklara, exempelvis

¹ Fogliga och lärankiga

att skor inte ska befinna sig på matbordet. Det som ligger utanför dessa kategorier fördöms, ignoreras och förnekas (Douglas 1997:57).

Douglas skriver om marginalområden som är områden på kroppen som särskilt påverkar de grundläggande, invanda kategorierna då dessa angränsar till omvärlden. När marginalområdena förändras påverkar det den grundläggande idén på vilka kategorier bygger och därmed blir dessa marginalområden farliga. Kroppsöppningar kan ses som särskilt betydelsefulla marginalområden och är därför även områden som utmanar de grundläggande kategorierna (Douglas 1997:164). Ett specifikt exempel på detta är kroppsvätskor som genom att de lämnar kroppen passerar gränser och därmed går utanför sin kategori. Andra exempel kopplade till kroppen kan vara avklippt hår och avklippta naglar (Douglas 1997:173). I relation till denna studie kan kroppshår anses vara ett marginalområde.

I och med att det finns en rädsla för fara genom det som anses orent medför fysiska överträdelser bestraffning. Detta på grund av att personen dels bestridit en gräns och dels att hen därigenom utsatt andra för fara (Douglas 1997:197). Denna rädsla för fara medför även att människor försöker påverka andra för att upprätthålla ordning. Konsekvensen blir att sociala regler upprätthålls genom rädslan för smuts och fara (Douglas 1997:11f).

2.5 Diskursteori

I detta kapitel presenteras *diskursteori* som är ett spår inom diskursanalysen. Diskursteori är även den metod som kommer användas i uppsatsen men här presenteras den teori som metoden bygger på. Först presenteras en kort övergripande bild av diskursteorin utifrån Ernesto Laclau och Chantal Mouffes perspektiv för att sedan gå vidare till konkreta begrepp som ligger till grund för diskursteorin och avslutas i en diskussion kring identitetskonstruktion och makt.

Diskursteorin bygger på tanken om det sociala som en diskursiv konstruktion. Den ligger alltså i linje med tidigare nämnda utgångspunkt i Judith Butler som även hon anser att det inte finns något fördiskursivt. Det sociala är alltså något som konstrueras och det konstrueras performativt i relation till diskursen. Diskurs utifrån diskursteorin syftar till en "fixering av betydelse inom en

bestämd domän” (Winther Jørgensen & Phillips 2000:33). Laclau och Mouffes diskursteori vilar på en poststrukturalistisk grund och bygger på tanken om att en betydelse, eller en diskurs, inte är beständig och fixerad utan ständigt föränderlig som en produkt av språklig handling. I den aktiva språkanvändningen sätts olika tecken ihop i olika kombinationer, som vi nedan kommer se att Laclau och Mouffe benämner artikuleringar, och får därför olika betydelser. Användningen av språket ses därför som ett socialt fenomen som ger tecken betydelse. Diskursteorin syftar således till att klarlägga de processer i vilka betydelsen av dessa tecken ska fastställas (Winther Jørgensen & Phillips 2000:32).

Laclau och Mouffe har definierat flera olika relevanta begrepp som ligger till grund för diskursteorin. De ovan nämnda tecken som finns i diskurser benämns som *moment*. Momenten är de tecken som är artikulerade och har en mening i diskursen och de får en fixerad betydelse genom att de är separerade från varandra (Laclau & Mouffe 2001:105) (Winther Jørgensen & Phillips 2000:33). Exempelvis så är X, X eftersom det inte är Y eller Z. Eftersom diskursen konstitueras i relation till det yttre så kan den påverkas i den mening att tecknens entydighet kan rubbas. Laclau och Mouffe har definierat begreppet *element* i relation till momentbegreppet där element är de tecken vars betydelse inte är fixerad i diskursen. Dessa begrepp har en mångtydig beskrivning och är inte fastställd i diskursen (Laclau & Mouffe 2001:105). Diskursens syfte blir då att fastställa elementens betydelse och göra dem till moment genom att utesluta mångtydigheten. Det har då skett en tillslutning där elementens betydelseglidning blivit fixerad. Denna tillslutning är aldrig absolut utan kan fortsätta förändras i takt med diskurserna (Winther Jørgensen & Phillips 2000:34f). Diskursens fullständighet etableras när alla tecken blivit moment. Detta görs genom att reducera allt momenten inte är, andra tänkbara betydelser utesluts i ett försök att skapa entydighet (Winther Jørgensen & Phillips 2000:33).

Ett element, ett tecken som har olika betydelser i olika diskurser har egentligen ingen större mening förrän det sätts in i en kontext i relation till andra tecken. Detta definierar Laclau och Mouffe som en *artikulation*. En artikulation är de praktiker som konstruerar en relation mellan flera element och på så sätt ger dem betydelse i relation till varandra (Laclau & Mouffe 2001:105). Elementens betydelse är mångtydig fram tills att de definieras relationellt i en artikulation (Winther Jørgensen & Phillips 2000:35).

Ett tecken som har en privilegierad position i diskursen kallar Laclau och Mouffe för *nodalpunkt* (Laclau & Mouffe 2001:112) och det är kring nodalpunkterna som andra tecken, moment och element, organiseras och från vilken de får sin betydelse (Winther Jørgensen & Phillips 2000:33). Om "kvinna" ses som en nodalpunkt, det privilegierade tecknet ifrån vilket momenten får sin betydelse, kan momenten som etableras runt nodalpunkten kvinna vara exempelvis "långt hår". Dessa moment är däremot beroende av diskursen och vilka tecken som kopplas ihop med "kvinna" kan variera.

2.5.1 *Subjekt, identitet och makt*

I utgångspunkt i ovanstående begrepp går vi nu vidare till en beskrivning av diskursteorins syn på identitetskonstruktion. Diskursteorins syn på subjekt bygger på tanken om att ett subjekt interPELLERAS in i olika sociala positioner av diskursen. Diskursen tillhandahåller subjektpositioner till vilka det tillhör olika förväntningar om vem subjektet är och hur denne ska uppföra sig (Winther Jørgensen & Phillips 2000:48). Subjektet kan inte anses vara suveränt utan är i likhet med diskursen föränderligt och kan aldrig vara totalt etablerat. Subjektet bestäms utifrån diskurserna. Identitetsprocessen sker när subjektet identifieras med någon av de subjektpositioner som diskursen tillhandahåller. En subjektposition kan vara en nodalpunkt, ett privilegierat tecken som tidigare nämnts. Identitetens nodalpunkt skulle exempelvis kunna vara "kvinna" för att ta ett exempel som kan relateras till vår studie. Nodalpunkten "kvinna" får då sin betydelse i diskursen genom de tecken som kopplas ihop med den. Tecknen kan sedan kopplas ihop i så kallade *ekvivalenskedjor* där identiteten konstrueras relationellt. Detta innebär att identiteten konstrueras i relation till vad den inte är. Ekvivalenskedjan definierar då vem den här kvinnan är och ger henne handlingsanvisningar som måste följas för att hon av omvärlden ska uppfattas som kvinna (Winther Jørgensen & Phillips 2000:50). Detta i likhet med Butlers heterosexuella matris där kvinnan också måste följa vissa regler för att förstås samt att hon står i ett dikotomt förhållande till mannen, det hon inte är. Mannen representerar då de egenskaper som anses ligga utanför de givna handlingsanvisningarna.

Diskursteorins syn på makt innebär inte att någon är i besittning av makten och därför kan utöva den över någon annan. Makt ses istället som det som överhuvudtaget frambringar det sociala och

är således de processer och den kraft som konstruerar den sociala världen. Makten konstruerar den sociala världen på bestämda sätt och möjliggör den. Samtidigt avskärmar den andra möjligheter och är därför även begränsande (Winther Jørgensen & Phillips 2000:45).

2.6 Sammanfattande diskussion

Dessa fyra olika teorier ligger till grund för uppsatsen på lite olika sätt. Synen på makt utifrån diskursteori används endast som ett synsätt och kommer inte att användas som begrepp. Butlers performativitetsteori som ser könet som något som hela tiden konstrueras i diskursen ska ses som en utgångspunkt i hur vi kommer att tolka skillnader mellan kvinnor och män. Som nämnt i teoridelens första del så utgår uppsatsen från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv och performativitetsteorin fortsätter att beskriva socialkonstruktionism men direkt inriktat på hur just kön konstrueras. Eftersom uppsatsen berör just kvinnors identitet blir det viktigt att definiera hur vi ser på kön och könets konstruktion vilket Butler ger oss verktyg att göra. Den heterosexuella matrisen, Bordos syn på social kontroll samt Mary Douglas teori om varför kroppslig materia på vissa platser anses vara oren och därmed farlig visar alla på olika sätt hur kroppen samt hur konstruerandet av identitet är ett sätt att utöva kontroll. De ligger i linje med varandra på så sätt att de alla beskriver någon slags bestraffning om en kropp eller identitet rör sig utanför de handlingsanvisningar som är givna utifrån den binära könsordningen (Butler), rådande utseendeideal (Bordo) och den invanda kategoriseringen (Douglas). Däremot kompletterar de varandra på så sätt att de utgår ifrån lite olika perspektiv och kan förklara olika specifika fenomen. När Butler fokuserar på kön i relation till det heterosexuella begäret talar Douglas om kropp och vad som uppfattas som smutsigt och farligt. Även Bordo fokuserar på kropp men istället i relation till disciplinering och social kontroll.

Diskursteorin ger oss, utifrån en teoretisk utgångspunkt, även mer metodologiska verktyg och konkreta teoretiska begrepp för att ta oss an materialet. Det är begrepp som används genom hela processen och inte bara i analyserandet av resultatet.

3. Tidigare forskning

Här följer en presentation av den tidigare forskningen inom fältet för kvinnors kroppshår. Forskningen presenteras utifrån följande teman; *Normer kring kvinnors kroppshår*, *Hårets betydelse* och *Kroppshår som tecken på feministisk ståndpunkt?* och som innehåller det som är av störst relevans för den här uppsatsen syfte. Det förstnämnda temat innefattar vilka normer kring kvinnors kroppshår som finns och hur dessa påverkar kvinnors handlingar. Kapitlet om hårets betydelse belyser vad personer anser om kroppar med och utan hår samt hur detta skiljer sig åt mellan kvinnor om män. Det sista kapitlet behandlar tidigare forskning där kroppshår kan ses som ett motstånd mot rådande normer.

3.1 Normer kring kvinnors kroppshår

Det har visat sig att hår har olika betydelser beroende på vilken kropp och vilken del av kroppen håret är på. Det finns en normativ bild av vilket hår som är accepterat. Hår på huvudet på kvinnor ses som något naturligt och specifikt långt hår ses som något feminint medan hår på kvinnors kroppar är betydligt mer stigmatiserat. Detta till skillnad från män som förväntas ha kort hår på huvudet och kroppshår som en markör för sin maskulinitet (Lesnik-Oberstein 2007, Motschenbacher 2009). Det feministiska forskningsfältet visar en tydlighet i hur borttagandet av kroppshår på kvinnors kroppar har blivit något normativt som visar på hur en kvinnas kropp förväntas vara hårlös (Basow & Braman 1998, Toerien & Wilkinson 2003, Braun, Tricklebank & Clarke 2013). En kvinnas kropp som slät och hårlös har blivit något självklart som markerar den hårlösa kvinnokroppen som den acceptabla i relation till den oacceptabla håriga kvinnokroppen (Toerien & Wilkinson 2003). Det är också normer och socialt tryck som beskrivs som den största orsaken till varför kvinnor tar bort sitt kroppshår där det sociala trycket ofta kommer ifrån vänner och media (Basow 1991, Dua 2011, Smolak & Murnen 2011). Detta benämns som något som i stor utsträckning påverkar kvinnors val att ha kvar eller avlägsna sitt kroppshår. Den hårlösa normen relateras ofta till femininitet där hårlösa kvinnor ses som mer feminina vilket blir eftersträvansvärt (Terry & Braun 2013). Kvinnors socialiseras in i denna hårlösa norm och fortsätter att reproducera den i viljan att uppnå den idealiserade bilden av en feminin kvinna (Rigakos 2010). Detta är en process som inte bara upprätthålls av kvinnor själva utan även av personer utifrån som har en åsikt kring kroppshåret. Dessa kan vara exempelvis en partner som

uttrycker ett ställningstagande kring kroppshåret vilket ofta upplevs som ett utövande av kontroll. Kvinnor beskriver hur de upplever att personer runtomkring dem definierar hur de vill att deras kroppar ska se ut vilket då upplevs som tvingande (Fahs 2011).

Kroppshåret blir ett tecken för att markera en kroppslig skillnad mellan kvinnor och män där mäns kroppar förväntas vara håriga och kvinnors kroppar hårlösa. Håret blir en markör för att särskilja det maskulina från det feminina (Toerien & Wilkinson 2003, Rigakos 2010). Den starkt normativa bild av kvinnor som hårlösa som mycket forskning visar fungerar tvingande och om någon går emot den normativa kroppsliga bilden så blir de tydligt avvikande och utsätts för sanktioner. Kvinnor med kroppshår beskriver hur de i större utsträckning har bemötts med homofobi samt att de upplevt en viss rädsla inför att avvika från könsnormen (Fahs 2014). Kvinnor med kroppshår blir något som tydligt avviker från den rådande könsnormen vilket också gör att de inte längre blir förstådda på samma sätt. Kroppshåret kopplas ihop med lesbiskhet och en hårig kvinna antas alltså inte vara heterosexuell och åtrå en man. Att vara hårlös antas vara något som är av vikt för att attrahera en man och är en kvinna då hårig så antas hon vara lesbisk, detta oberoende av vilken sexualitet hon faktiskt har. Kvinnor som har kroppshår har även fått höra av familjen att de avviker från normerna och då i termer av att det håller på att bli en man. Kroppshåret anses alltså vara ett manligt attribut som fortsätter vara manligt även på en kvinnas kropp (Fahs 2011).

3.2 Hårets betydelse

Kvinnokroppen som hårlös har som tidigare visats blivit en norm som också gjort att attityderna gentemot kvinnor med kroppshår ofta är negativa. Kvinnors kroppshår anses avvikande i jämförelse med mäns självklara kroppshår vilket också visar sig i att attityderna är betydligt mer negativa mot kvinnor med kroppshår än män med kroppshår (Terry & Braun 2013). Detta visar sig också i frekvensen av hur många kvinnor och män som avlägsnar sitt kroppshår där det är betydligt vanligare för kvinnor att ta bort sitt hår och då främst på benen och under armarna (Tiggemann & Hodgson 2008, Terry & Braun 2013).

Det är inte bara negativa attityder mot kvinnor med kroppshår generellt utan de kopplas även ihop med vissa egenskaper. Kvinnor med kroppshår uppfattas som mindre sexuella, mindre

attraktiva, mindre intelligenta, mindre glada och mindre feminina än kvinnor utan kroppshår. Kroppshåret blir en betydande del av konstruerandet av vem kvinnan är (Basow & Braman 1998).

Synen på den håriga kvinnan som ofeminin och mindre sexuell återfinns även i anledningarna till varför många kvinnor väljer att avlägsna sitt hår. Kvinnor väljer i stor utsträckning att avlägsna sitt hår på grund av en strävan efter att vara mer feminin då håret ses som ett tydligt maskulint attribut. Att som kvinna avlägsna sitt hår blir ett sätt att särskilja sin kropp från en manskropp (Tiggemann & Lewis 2004). Femininitet står alltså i relation till det maskulina och attribut som antas höra hemma på en manskropp. Kroppshåret blir då också relevant i relation till sexuell begär och kvinnors vilja att vara attraktiva nämns som skäl till hårets avlägsnande (Braun, Tricklebank & Clarke 2013). Eftersom en hårlös kvinna är den önskvärda normen så är det en hårlös kropp som ses som det attraktiva.

3.3 Kroppshår som tecken på feministisk ståndpunkt?

Forskningen visar till viss del att det finns uttryck för att kroppshåret även kan användas i syfte att göra motstånd mot den hårlösa normen. I en studie av Basow (1991) visar resultatet att de som slutar ta bort sitt hår bland annat gör det för att de anser att kvinnors kroppar är fina som de är, att kvinnor inte bör behöva avlägsna sitt kroppshår och att det är dumt att raka sig. Detta uttryck beskrivs som en utmaning av den sociala normen för vad som är acceptabelt kvinnligt beteende. Det visade sig också att huruvida personen i fråga identifierade sig som feminist spelade roll i om hon valde att avlägsna sitt hår eller ej. Desto högre feministisk övertygelse desto större var chansen att kvinnor slutade ta bort sitt kroppshår. Däremot visade studien också att de allra flesta som identifierade sig som feminister ändå tog bort sitt kroppshår på grund av den starka sociala normen kring hårlöshet och en rädsla för att utsättas för samhällets missnöjdhet. Det finns alltså uttryck för hur kroppshåret används som ett motstånd mot de sociala normerna men det visas också att normerna är så pass starka att de som förväntas bryta mot dem (Basows hypotes var att feminister i stor utsträckning skulle gå emot den klassiska kvinnliga normen) inte gör det i rädsla för samhällets reaktion.

3.4 Sammanfattning

Den tidigare forskningen som här presenterats visar att kvinnor i stor utsträckning avlägsnar sitt kroppshår och att kroppshåret spelar roll för den upplevda feminiteten. Det finns normer och ett socialt tryck som påverkar kvinnor i deras relation till sitt kroppshår. Kroppshår som något som spelar roll i formandet av kvinnan samt som något som skapar regler att förhålla sig till rent disciplinmässigt går alltså att utröna i den tidigare forskningen.

Det forskningsfältet däremot inte fokuserar på i lika stor utsträckning är vilka antaganden det är som möjliggör dessa olika uppfattningar om kvinnors kroppshår. Det konstateras att det finns normer och socialt tryck som påverkar kvinnan i hennes val men inte i så stor utsträckning vad det är som gör dem möjliga. Genom att göra en diskursanalys kan fokus vara på sådana typer av antaganden, det vill säga vilka artikuleringar och diskurser som uppfattningar och normer utgår ifrån. Vi lägger större vikt vid hur det genom språket som handling konstruerar identitet i relation till kroppshår.

4. Metod

I kapitlet *Metod* beskrivs först uppsatsens metodiska ansats där det även argumenteras för valet av metod och dess begränsningar. Vidare beskrivs det empiriska material som ligger till grund för studien samt att det sker en diskussion kring validitet, reliabilitet och etiska överväganden.

4.1 Metodisk ansats

Uppsatsen har en kvalitativ ansats då studiens syfte är att få en fördjupad förståelse för det som sägs om kvinnors kroppshår och identitet i kommentarerna på Flashback. Vi har alltså en tolkningsinriktad ståndpunkt där tyngdpunkten ligger på att få en ökad förståelse för den sociala verkligheten och människor som tolkande individer (Bryman 2001:250). En kvalitativ ansats gynnar oss då vi inte har något intresse för kvantifierbar data med siffror i fokus utan istället för vad människor faktiskt säger och hur det kan kopplas till den sociala verkligheten. Vi utgår även ifrån bilden av "den sociala verkligheten som en ständigt föränderlig egenskap som hör till individernas skapande och konstruerande förmåga" och tar därmed avstånd från den

positivistiska synen på den sociala verkligheten som objektiv vilken är vanlig i kvantitativ forskning (Bryman 2001:35).

Mer precist är uppsatsens metod diskursteori utifrån Laclau och Mouffe som också finns beskriven i teorikapitlet. Diskursteorin ger oss ramar för att förklara hur identitetsskapande tar sig uttryck i diskurser samt begrepp som gör det möjligt att exemplifiera och kategorisera attribut och tecken som förklarar konstruerandet av identitet. Diskursteorin menar att språket är en aktiv del av formlandet och förändringen av den sociala verkligheten och därför lämpar sig den som metod i studier som vår vars intresse ligger i att undersöka hur språket påverkar, konstruerar och förändrar kvinnors identitet och rådande maktdominanser.

Diskursanalysen har en socialkonstruktionistisk ansats och ligger därför i linje med de valda teorierna som till stor del bygger både på att kön är socialt konstruerat men också att det konstrueras diskursivt och är en pågående process som är beroende av sociala och kulturella normer och strukturer. Eftersom diskursanalysen bygger på principen att ingenting kan vara fördiskursivt så kan vi som forskare heller inte stå utanför diskursen. Det är därför tänkbart och sannolikt att vi förbisett sådant som kunde varit betydelsefullt för uppsatsen. De diskurser vi själva utgår ifrån är så pass självklara att det är svårt att vara medveten om de antaganden som finns inom dessa diskurser. Dessutom så är vi själva en del av diskursen då vi är med och konstruerar verkligheten genom våra talhandlingar. Det är därför viktigt att vara medvetna om vår påverkan på forskningsfältet för att försöka undvika att själva vara med och reproducera de normer som vi i det här fallet undersöker. Det är också därför vi valt att vara tydliga med vår utgångspunkt i socialkonstruktionism och feminism.

4.2 Material

Det valda materialet för studien kommer från diskussionstrådar på internetforumet Flashback. Användningen av Internet ökar och har idag blivit en stor del av många vardag (Sveningsson et al. 2003:35). Statistiska Centralbyrån fastställde att 83% av Sveriges befolkning mellan 16 och 74 år använde Internet varje dag eller i stort sätt varje dag under det första kvartalet av 2014 och 95% av samma kategori har uppgett att de har tillgång till Internet hemma (SCB 2014). Vi

konsumerar som nämnt Internet i allt större mängder och på olika sätt bland annat så är det 65% av åldersgruppen 16-74 och 95% av åldersgruppen 16-24 som använt Internet för att chatta, blogga, göra inlägg på sociala nätverkssajter/diskussionsforum eller skicka snabbmeddelanden (SCB 2014). Internet har utvecklats till en social sfär för olika typer av interaktion; en arena för skapandet av identitet, mening och gemenskap (Sveningsson et al. 2003:35). I ljuset av den stora internetkonsumtionen och det faktum att Internet blivit en arena för social interaktion kan det anses vara relevant att undersöka hur identitetsskapande sker just där.

Materialet består alltså av 14 trådar på diskussionsforumet Flashback. Flashback är ett diskussionsforum på Internet som enligt uppgifterna på deras hemsida har strax under en miljon registrerade medlemmar och 50 063 135 inlägg (2015-04-15). Det finns flera diskussionsforum med trådar som skulle vara intressanta för vår studie men valet föll på Flashback då vi inte ville ha ett forum som är öppet inriktat mot en speciell målgrupp. Flashback är även intressant just på grund av det stora antalet medlemmar som både kommenterar och tar del av innehållet. För att skriva i diskussionstrådarna på Flashback krävs medlemsskap på forumet och medlemmarna använder sig av alias och är anonyma. Medlemsskap krävs däremot inte för att kunna ta del av och läsa trådarna. Flashback är uppbyggt av olika kategorier som alla innehåller trådar relaterade till de kategorierna.

4.2.1 Urval

Eftersom studiens intresse är att undersöka hur identitet och kropp konstrueras i diskurser om kvinnors kroppshår ville vi hitta trådar som handlar om just det. Därför gjordes en öppen sökning inom alla kategorier på forumet med sökorden "hår kvinnor". Sökningen gjordes på "hår kvinnor" istället för det mer specifika "kroppshår kvinnor". Detta trots att det är just kroppshår och inte hår generellt som är studieobjektet. Detta på grund av att även om det talas om hår på kroppen så omnämns det inte alltid som kroppshår. Sökningen som genomfördes den 24 mars 2015, resulterade i 288 träffar. Av de träffarna, som sorterades efter relevans, gjordes först ett urval där de trådar vars huvudämne inte var hår på kroppen utan hår på huvudet, där det huvudsakligen diskuterades mäns kroppshår eller där frågan om hår snarare var en bifråga sållades bort. På grund av omfattningen av det tillgängliga materialet i relation till uppsatsens omfång valdes sedan 986 kommentarer från 14 olika trådar publicerade från 2010 till mars 2015.

De 14 trådarna är de som ansetts vara mest relevanta efter att de trådar som ansetts stå för långt bort från forskningssyftet sorterats bort. Eftersom vi inte enbart ville titta på en specifik tråd valdes de 100 första kommentarerna i de trådar som hade fler än 100 kommentarer och i trådar under 100 kommentarer valdes alla. Detta resulterade alltså i 986 kommentarer. Valet att välja kommentarer från flera trådar grundar sig i att vi då inte behöver ta ställning till en specifik riktning i diskussionerna kring hår utan har möjlighet att undersöka hur det talas om kroppshår på kvinnors kroppar mer generellt.

4.2.1 Diskussion av materialet

Användarna på Flashback är som tidigare nämnt anonyma och det går inte att veta huruvida det som skrivs är till för att provocera, vad användaren själv anser eller något påhittat. Detta skulle kunna vara ämne för diskussion då det kan bli en fråga om uppsatsens värde eftersom vi endast kan ta del av det som faktiskt skrivs och inte användarnas agenda. Utifrån ett socialkonstruktionistiskt och diskursanalytiskt perspektiv går det däremot att argumentera för att oavsett vad användarna menar och tänker i relation till vad de skriver så är det ändå något som formuleras och konstrueras. Formuleringarna blir intressanta eftersom dessa formuleringar är diskursiva handlingar som både konstituerar diskursen samt i sig konstitueras av diskursen. Det innebär att det som skrivs är produktivt i den mening att det konstruerar identiteter av hur en kvinna ser ut som därigenom påverkar människors faktiska handlingar.

4.3 Analysverktyg

Till hjälp i analysarbetet har ett antal analysfrågor formulerats. Analysfrågornas uppgift är att försöka systematisera kodningsarbetet så det blir lättare att veta vad vi letar efter i materialet och vad som är relevant för uppsatsens syftet. Frågorna är baserade på uppsatsens frågeställningar på så sätt att de är utformade för att bryta ner frågeställningarna och då skapa en tydligare metod för att kunna svara på dem. Frågorna är också till stor del grundade i teori och då främst den diskursteoretiska begreppsapparaten som beskrivs i kapitel 2.5. Analysfrågorna är inte till för att explicit svara på utan ska snarare ses som hjälpmedel i läsningen och kodningen av materialet.

- Vilka är de mest framträdande temana som kan urskiljas i kommentarerna?

- Vad är det mest centrala inom varje tema?
- Vilka nodalpunkter går att urskilja?
- Vilka element och moment kopplas till de nodalpunkterna?
- I vilka kombinationer knyts elementen och momenten ihop i ekvivalenskedjor i relation till nodalpunkterna?

De diskursteoretiska begreppen *nodalpunkt*, *element*, *moment*, *artikulation* och *ekvivalenskedja* kommer vara centrala i den del av analysen som är mer inriktad på att förklara relationen mellan olika tecken inom och emellan de teman som utkristalliserats i analysens första del. Begreppet nodalpunkt kommer användas för att försöka finna de tecken som har en upphöjd position och som ger de andra tecknen ett sammanhang. Element och moment kommer användas för att kunna se vilka identiteter som skapas och vilka tecken som kopplas ihop med kvinnans identitet. Artikulationen är det begrepp för den process när element och moment relateras till varandra och kommer användas för att tydliggöra när och hur detta sker. Ekvivalenskedja används för att få en helhetsbild av vilka tecken som kopplas ihop med varandra och därmed konstruerar kvinnans identitet relationellt.

4.4 Analys

Efter att materialet insamlats efter urvalskriterierna gjordes först en öppen läsning. Denna läsning gjordes individuellt för att båda skulle ha en chans att skapa sig en egen uppfattning av materialet innan det diskuterades gemensamt. Sedan gjordes ytterligare läsningar där de två första analysfrågorna stod i centrum. Teman konstruerades utifrån de mest centrala punkterna och diskussionsämnena i trådarna med utgångspunkt i kvinnors kroppshår. Temana grundades främst i vad som diskuteras och nämns när det talas om kroppshår. De teman som definierades var femininitet och maskulinitet, attraktivitet och sex, hår som naturligt eller och onaturligt, hår som äckligt samt kontroll. Tankekartor gjordes där tecken relaterades till temana. Sedan användes resterande analysfrågor för att, med utgångspunkt i temana, formulera artikulationer med tecken som moment och element kopplade till varandra i ekvivalenskedjor. Analysen av materialet började alltså mer generellt i teman för att sedan leda till konstruktionen av ekvivalenskedjorna och utmynna i en diskussion kring vilka diskurser som möjliggör de

identitetskonstruktioner som ekvivalenskedjorna utgör. Den diskussionen relaterades och analyserades sedan kontinuerligt utifrån övriga teorier.

4.5 Validitet och reliabilitet

I vetenskapliga studier är det alltid viktigt att ha en diskussion om studiens vetenskaplighet och huruvida de mått som används är giltiga. Vanliga mått som används är *validitet*, huruvida en mäter det en vill mäta och *reliabilitet*, huruvida mätningarna är pålitliga och kan upprepas med identiska resultat (Halvorsen, 1992: 43). Dessa mått är främst utformade för kvantitativa studier eftersom de utgår ifrån att en mäter något och att det ska vara generaliserbart vilket det sällan är i kvalitativa studier som oftast intresserar sig för mer specifika fall.

Ett alternativ till validitet och reliabilitet är att använda begreppen *trovärdighet* och *pålitlighet* som är mindre fokuserade på mätning (Bryman 2001:258). När en undersöker den sociala verkligheten utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv så utgår det ifrån en syn på verkligheten som föränderlig. Det kan alltså finnas flera perspektiv på hur verkligheten ska beskrivas. Trovärdigheten och därmed undersökningens tillförlitlighet bygger då på huruvida resultatet kan anses vara trovärdigt i andras ögon eller inte. Detta kan säkerställas genom att göra teori och metodval som ligger i linje med varandra samt att vara transparent och tydligt beskriva empiriinsamling och analysförfarande. För att uppnå trovärdighet i uppsatsen har teori och metod som ligger i linje med varandra valts, de är alla socialkonstruktionistiska och bygger på liknande antaganden om världen. Att använda genusvetenskapliga teorier i en uppsats som berör konstruktionen av kvinnors identitet kan även det sägas öka tillförlitligheten. Undersökningens pålitlighet kan jämföras med reliabilitet och bygger på huruvida resultatet kan anses vara pålitligt eller ej. Även detta kan säkerställas genom transparens och en tydlig redogörelse för forskningsprocessen.

Eftersom vår uppsats studerar den sociala verkligheten som föränderlig är det svårt att tala om huruvida studien är möjlig att replikera eller ej. Om någon annan skulle göra samma studie, på samma material, utifrån samma teoretiska antaganden och med hjälp av samma metod, så är det fortfarande osäkert om resultatet skulle bli detsamma. Resultatet är beroende av forskarens roll och forskaren är alltid en del av den diskurs som undersöks och kan därmed göra tolkningar som

är olika från andras tolkningar. Däremot kan vi som ovan nämnt sträva efter att vara så öppna och tydliga som möjligt med våra teoretiska och metodologiska angreppssätt så att analysen kan ses i ljuset av dem.

4.6 Etiska överväganden

I detta kapitel kommer Vetenskapsrådets etiska principer för forskning inom samhällsvetenskap och humaniora diskuteras och detta i relation till fältet Internet vilket är ett fält som skiljer sig från andra och därmed är kraven inte lika applicerbara. Forskning på Internet innebär att forskaren har större möjlighet att söka och insamla material dolt (Sveningsson et al. 2003:175). Diskussioner kring etik och Internet förs ofta utifrån personers integritet och forskningens kvalitet vilket även vi kommer att göra (Sveningsson et al. 2003:189). Vetenskapsrådets etiska principer utgörs av fyra olika krav vilka är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Det första kravet rör att deltagarna i studien ska informeras om studiens syfte, att deltagandet är frivilligt och rätten till att avsluta sitt deltagande oavsett tidpunkt. Diskussionen kring detta blir även relevant i relation till samtyckeskravet som innefattar att det ska finnas samtycke mellan forskare och deltagare. Båda dessa krav tenderar att bli en aning problematiska i det här fallet då deltagarna utgörs av dels väldigt många och dels anonyma användare. Information om vår studie kommer inte att skickas ut men det som minskar problematiken något är att vi inte är intresserade av användarna överhuvudtaget då studien syftar till undersöka vad som sägs och inte av vem. Samtidigt har faktiskt dessa personer inte valt att delta eller kanske tänkt sig att dessa kommentarer kommer finnas i ett annat sammanhang än just på Flashback. Vidare så berör konfidentialitetskravet att deltagaren har rätt att bestämma under vilka omständigheter och hur länge deltagandet sker och med anledning av att deltagarna inte informeras kommer detta krav inte att uppfyllas. Slutligen är det nyttjandekravet som vi har att förhålla oss till vilket innefattar frågor om sekretess. Dessa rör sådant som att deltagaren ska garanteras anonymitet och särskilt ifall det berör känsliga ämnen. För att göra detta har valet gjorts att inte skriva ut namnen på de trådar som analyserats, dock är det uttalat att materialet utgörs av kommentarer på Flashback. Men återigen bör här tilläggas att användarna är anonyma vilket gör att detta krav uppfylls till viss del dock kan även anonymiteten diskuteras. Anonymiteten kan inte anses fullständig eftersom användare vet eller kan ta reda på vilka andra användare är genom exempelvis användarnamn.

I resultat- och analyskapitlet presenteras citat från forumet vilket skulle kunna anses tvivelaktigt ur en etisk aspekt eftersom det därigenom underlättar att hitta kommentaren på själva forumet och därigenom även användaren. Men vi anser att det trots detta är av stor vikt att använda oss av citering eftersom det tydliggör hur vi läst och analyserat materialet samt att, som vi tidigare diskuterat, söka transparens i syfte att öka studiens tillförlitlighet. Så med hänvisning till detta kommer vi använda oss av direkt citering men utan att namnge användare och trådnamn.

5. Resultat och analys

Resultatdelen börjar med en redogörelse av den kontext som kommentarerna förekommer i och som bör uppmärksammas för att få en bättre förståelse för resultatet. Därefter presenteras materialet utifrån olika teman som utkristalliserats under kodningen av materialet. Dessa teman bygger på de mest framträdande idéerna och ämnena för diskussion som finns i materialet och som är relevanta för syfte och frågeställningarna. Efter att temana presenterats och analyserats separat följer en presentation av de ekvivalenskedjor som konstruerats vilka sedan analyseras i relation till andra diskursteoretiska begrepp och de andra valda teorierna. Det är alltså i denna del som de diskursteoretiska termerna kommer till störst användning.

5.1 Kontext

Som nämnts i kapitlet där materialurvalet beskrivs så återfinns trådar om kvinnors kroppshår inom olika kategorier på Flashback. De 14 trådar som utgör materialet som ligger till grund för denna studie är startade i fem olika kategorier; *Erotik och sexualitet*, *Sexlänkar- Requests och önskemål*, *Feminism och jämställdhet*, *Relationsakuten* samt *Hår och kroppsvård*. Kroppshår har tydligt olika konnotationer som relateras till både sexualitet, erotik och relationer samt politiska ställningstaganden, feminism och kroppsvård. Vi kan utgå från att kroppshår är något laddat och har fler betydelser än bara hår på en kropp. Detta syns bland annat eftersom diskussionerna sällan rör endast kroppshår utan ofta utmynnar i andra diskussioner om exempelvis fetma och frågan om vad feminism är.

I forumtrådarna diskuteras kroppshår ibland på specifika ställen på kroppen såsom könshår eller hår under armarna. Kroppshåret kopplas dock ihop med samma eller liknande tecken oavsett var på kroppen det sitter. Därför kommer det inte alltid att göras skillnad på hår på olika ställen på kroppen om detta inte är särskilt relevant exempelvis om det finns vissa tecken som i väldigt stor utsträckning förknippas med hår på vissa delar av kroppen och inte andra.

5.2. Teman

5.2.1 Är kroppshår feminint eller maskulint?

Genomgående i trådarna är diskussioner kring vad som är feminint och maskulint med störst fokus på huruvida kroppshår är något feminint eller ej. Det finns kommentarer som uttrycker tydliga uppdelningar mellan feminint och maskulint samt kvinnor och mäns kroppar och därmed accepterat eller inte accepterat för en specifik kropp och person. Det som är feminint är ett avståndstagande från vad som är maskulint. Det som är feminint är attraktivt men vad som är feminint varierar.

Det förs en tydlig kamp om att definiera begreppet femininitet. Kroppshåret benämns både som feminint och ej feminint och dessa kopplas sedan ihop med andra tecken. När det åberopas att kroppshår är feminint påtalas hårets naturlighet. Kroppshåret talas om som feminint eftersom det naturligt finns på kvinnors kroppar. Håret talas även om som en markör för att kvinnans kropp är vuxen och mogen och därför blir hon även feminin. Den motsatta kroppen, den hårlösa kroppen blir då infantiliserad och benämns som en barnkropp.

Den andra definitionen av femininitet kopplas istället till den hårlösa kroppen. I uttryck om att den hårlösa kroppen är feminin görs ett kroppsligt särskiljande mellan kvinnor och män där håret markeras som något maskulint. En feminin kropp talas om som hårlös i motsatt till en maskulin kropp som ska ha hår.

Kroppshår är maskulint, jag kan inte förklara det bättre än så. Det passar inte med hår under armarna på en kvinna, det gör det däremot på en man. Det blir manligt då.

Kroppshåret antas som ett maskulint attribut och kan därmed inte finnas på en kvinnas kropp. Detta anses så självklart att det inte behöver förklaras mer än att hår passar på vissa kroppar men inte på andra. Detta exemplifieras ytterligare i citatet nedan.

Nej, jag är man. Jag rakar mig i ansiktet i stället. Män ska ha hår under armarna, det ska inte kvinnor. Det bara är så.

Det definieras var män ska ha hår i relation till var kvinnor inte ska ha det. Hår under armarna är något som hör hemma på män men inte på kvinnor och detta, liksom citatet innan, behöver inte förklaras eftersom "det bara är så". Den kroppsliga skillnaden mellan kvinnor och män markeras som självklar.

5.2.2 Kroppshår kopplat till attraktivitet, sexualitet och begär

Kvinnan som sexuell varelse i en heterosexuell relation påpekas ofta och i det här fallet med kroppshår i fokus. Kroppshårets plats i en sexuell relation samt hur en kvinna ses som en sexuell varelse eller ej blir centrala ämnen för diskussion.

Först och främst så talas kvinnors sexualitet alltid om i relation till en man. Det är en heterosexuell relation som är utgångspunkten. Kroppshåret får sin plats i det heterosexuella umgänget då det anses vara sexigt eller tvärtom sexuellt hämmande i en relation. De dominerande diskussionerna i kommentarerna menar att kroppshår är osexigt och oattraktivt på en kvinna och syftar tillbaka till innebörden av femininitet, kroppshår ses inte som något feminint och då heller inte sexigt. Det finns även uttryck för att en kvinna med hår inte alls ses som någon sexuell varelse och att det är helt oförståeligt att någon skulle vilja ha samlag med en kvinna med kroppshår. I citatet nedan ses en hårig kvinna som oskuld med utgångspunkt i hennes kroppshår och kroppshåret ses som något som finns för att hon inte har sex med någon.

Får man inga killar så behöver man en raka sig
När hon blir av med oskulden så rycker nog pälsen men det lär aldrig hända

En kvinna med kroppshår blir utifrån detta synsätt alltså en kropp som inte kan förstås i sexuella sammanhang och om hon vill ha samlag så måste hon raka sig.

Det motsatta argumentet är att kvinnor med kroppshår ses som sexiga. Kroppshåret som sexigt talas ofta om i termer av att det ser vuxet och naturligt ut och att det därmed är sexigt och feminint. Andra uttrycker det enbart som att det är sexigt och nämner ingen särskild anledning. När sexigheten uttrycks i termer av att en kvinna med hår är vuxen och att det är något önskvärt så poängteras det som det korrekta begäret.

En stor mörk hårig buske gör mig kåt, en rakad fitta är avtändande. Bara pedofiler kan väl uppskatta en rakad fitta. Hur kan man bli kåt på en fitta utan hår?

Att begära en kvinna med rakat underliv beskrivs som pedofili och blir något sjukligt och avvikande. Referensen till pedofili syftar till att en hårlös kropp ses som ett barn vilket också formuleras i flera kommentarer. Här görs den håriga kvinnan till en sexuell varelse medan den hårlösa inte blir det utan istället blir ett barn som det är otänkbart att ha sexuellt umgänge med.

5.2.3 Hår som något naturligt eller onaturligt

Ordet *naturligt* dyker upp i ett flertal av diskussionerna, oavsett vilket hår som diskuteras. Vad som anses vara naturligt samt känslorna gentemot det naturliga skiljer sig däremot. Det finns både uttryck för hur hår ses som något naturligt och som något onaturligt.

Hårväxt under armar och mellan ben är helt naturligt..Om det inte skulle vara så då hade man fötts med en rakhyvel i handen. Fram för fler naturliga kvinnor.

Hårväxt kopplas i detta citat ihop med att det är medfött och på så sätt naturligt. Den naturliga kvinnan är den orakade kvinnan. Detta känns igen i flera kommentarer och diskussioner där det naturliga ofta kopplas ihop med den icke förändrade kroppen. Håret är även naturligt för att det kopplas ihop med en kroppslig funktion. Exempelvis att könshår finns till för att skydda mot smuts och bakterier och därför ses som något naturligt.

Även om hår nämns som naturligt är det inte givet att det naturliga är det önskvärda. Hår kan ses som något naturligt men att det samtidigt äräckligt och ej feminint vilket uttrycks som något negativt och icke önskvärt. Flera kommentarer ger uttryck för att det finns en förståelse för håret

som naturligt men att det samtidigt finns preferenser som antyder att håret ska tas bort, trots dess naturlighet. Citatet nedan tillkännager håret som något naturligt men menar även att det inte är feminint.

Hår må vara naturligt men det är inte kvinnligt

De som istället uttrycker att hår är onaturligt poängterar ofta att det är just kvinnors kroppshår som är onaturligt i jämförelse med mannens kroppshår vilket ses som något mer naturligt. Det finns ett essentiell antagande där bilden är att män rent genetiskt och medfött har mer hår än kvinnor. Kvinnor med hår ses då som onaturliga.

Jag har ett par hårstrån på bröstet... hår på armar och ben. Om jag fann att min tjej hade hårstrån på bröstet eller armen så hade jag freakat ut. Hade aldrig någonsin tagit på henne mer. Detta är något naturligt. Det är tecken på en onaturlig hormon utveckling hos kvinnan annars.

Här tydliggörs kroppshårets olika konnotationer beroende på om det finns på en mans eller en kvinnas kropp. Personen ifråga beskriver sitt eget kroppshår och jämför det sedan med att om hans tjej hade hår på samma ställen så skulle han ha "freakat ur". Det sägs även uttryckligen att en hårig kvinnas kropp är något onaturligt. Håret kan alltså ses som både naturligt och onaturligt beroende på vilken kropp samt vilken plats det befinner sig på.

Kroppshår jämförs även med andra kroppsfunktioner som också anses vara naturliga.

Ja det är naturligt med kroppsbehåring, men lika naturligt är det att våra naglar växer. Det betyder inte att männen går omkring med klor på fingrarna bara för att det är naturligt.

Kontentan av detta citat är att bara för att något kroppsligt ses som naturligt så är det inte önskvärt. Svett nämns också som något naturligt men bara för att det är naturligt att lukta svett så är det inte önskvärt. Kvinnor som låter sitt kroppshår växa jämförs med att män skulle sluta borsta tänderna, sluta duscha etcetera.

5.2.4 Renhet och smuts

Kvinnors kroppshår benämns och diskuteras i relation till vad som är äckligt, rent, fräscht och hygieniskt. Det finns ett tydligt motsatsförhållande då kroppshår både anses vara äckligt och inte äckligt. Håret relaterar till äckligt och inte äckligt på olika sätt då det både inbegriper utseende och attraktivitet men också hygien och funktioner.

Hår ses som något äckligt på grund av att det är fult och att det inte är attraktivt men också för att det ses som ohygieniskt, att det lättare blir svettigt och därmed äckligt.

För att håriga kvinnor är bland det äckligaste som finns. Jag vill känna attraktion till kvinnor men är det hårigt dör det. Osmakligt helt enkelt.

Citatet ovan visar hur hår både är äckligt och osmakligt och att det då dödar all attraktion till den kvinna vars kropp har hår.

När hår diskuteras som äckligt eller inte äckligt i relation till hygien kan vi urskilja tre olika linjer. Hår som något som inte alls har att göra med hygien utan att det går att vara hygienisk oavsett om en har hår eller inte, hår som något som är till för att transportera bort smuts och att det därmed är hygieniskt samt hår som ofräscht där både kvinnor och män uttrycker att de rakar sig för att det känns fräschare och att de känner sig äckliga med hår.

Jag har alltid rakat mig (är tjej) och varit nojig att killen ska äcklas av mig om jag har ens stubb. Jag har tackat nej till sex pga av det.

I detta citat finns uttryck för en rädsla som kvinna att uppfattas som äcklig av mannen, här kopplas det inte explicit ihop med varken hygien eller attraktivitet men det som uttrycks är fortfarande hur kvinnors kroppar med hår associeras till äckliga. Här nedan finns istället ett uttryck för det motsatta och där hårets funktion står i fokus.

Och du vet att hår under armarna är där av hygieniska själv va? Så egentligen är det alltså mer fräscht med hår än utan.

Denna motsättning mellan äckligt och inte äckligt är återkommande oavsett vilka aspekter av detta som diskuteras. Det förekommer alltså uttryck för att kvinnors kroppshår både är hygieniskt/ohygieniskt och äckligt/inte äckligt.

5.2.5 Vem bestämmer över kvinnors kroppshår?

Det finns en skillnad i antaganden kring i vilken utsträckning det är upp till den enskilda personen att bestämma över sitt eget kroppshår. Det finns uttryck för att det är helt och hållet upp till kvinnor att själv bestämma över sitt eget kroppshår. Kvinnan som egen och med en självklar makt att bestämma över sin egen kropp blir det centrala i resonemanget. Det påpekas att ingen annan har rätt att bestämma över en kvinnas kroppshår än hon själv.

Men herregud, det är hennes kropp och hon har rätt till att göra vad hon vill med den.

Du har inget att säga till om hennes fithårs vara eller inte vara överhuvudtaget.

Det motsatta resonemanget som i kommentarerna kan ses vara överhängande är synen på kvinnans kroppshår som något som även berör dennes partner. Det uttrycks då att kvinnan bör anpassa sig efter partners preferenser. Detta är främst när partnern anser att håret inte är önskvärt men även i mindre utsträckning när partnern ser kroppshår som något feminint och sexigt som de gärna vill att kvinnan ska ha. Håret blir en fråga för relationen.

Jag hade ärligt talat gjort slut. Kan man inte ens göra det för sin partner är det fan inget att ha.

Men asså vafan, hon är min tjej, det enda hon ska behöva tänka är hur hon kan tillfredsställa mig, och så har hon mage att neka mig detta.

Kroppshåret ses här som något som partnern borde ha något att säga till om. I detta fall har håret så stor betydelse i relationen att personen inte kan se sig i ett fortsatt förhållande med en kvinna som inte avlägsnar sitt hår. Kvinnan förväntas förändra sitt kroppshår efter partners preferenser. I det sista citatet så går det även att se en hänvisning till sex där kvinnan förväntas tillfredsställa

mannen. Genom att inte ta bort sitt hår så nekar hon honom tillfredsställelse. Kvinnan reduceras till någon som endast finns till för att tillfredsställa sin partner.

Ett tredje synsätt som återfinns i materialet är när det uttrycks som att det är upp till var och en att bestämma över sitt eget kroppshår men om utfallet av det valet är "fel" så får kvinnan ifråga förvänta sig vissa konsekvenser. Konsekvenserna uppstår om kvinnan går emot partners preferenser eller ibland även den uttalade normen. Detta uttrycks ofta som sanktioner och de utgörs bland annat av frånvaro av sexuellt umgänge med män, makt och bekräftelse.

Visst, raka er inte, men förvänta er fan inte att få varken makt eller kuk sen

Avstånd från sexuellt umgänge som straff för att den kvinnliga partnern inte följer de preferenser som mannen uttalat förekommer ett flertal gånger i materialet. Männen som har problem med att sina partners inte avlägsnar sitt hår uppmuntras även av andra att avstå från sex för att kvinnan ska ändra sig. När kroppshår uttrycks som något negativt kopplas det alltså ofta samman med heterosexuellt samlag. Kroppshåret ses som ett hinder för det samlaget och det bör då alltså bestraffas. Kvinnan talas främst om i relation till mannens begär och hon bör anpassa sin kropp så att hon stämmer överens med hans preferenser.

Det finns alltså tydligt konkurrerande synsätt på huruvida det är upp till kvinnan själv att besluta hur hon vill ha sitt kroppshår eller om det även är partnern som har något att säga till om. I det första synsättet är det kvinnan som autonom som lyfts fram, hennes rätt till självbestämmande över sin egen kropp. Det andra synsättet kopplar istället ihop henne med en sexuell partner vars behov hon ska tillfredsställa för att få vara en del av relationen.

5.3 Ekvivalenskedjor, nodalpunkter och diskurs

Inom temana finns olika tecken som på olika sätt relaterar till kroppshår och mer specifikt till kvinnors kroppshår. Dessa tecken kan vara uttryck för attityder och attribut relaterade till håret, kroppen eller kvinnan i sig. De diskursteoretiska begreppen moment och element kan i det här sammanhanget vara svåra att särskilja då tecknen ofta är mångtydiga. Ett och samma tecken kopplas ihop med flera andra tecken på olika sätt och får därför olika betydelser. Det är svårt att

säga att ett tecken är mer konstant och då definiera det som moment när dess definition är ytterst oklar. Trots det kan ändå vissa tecken ses som mer självklara i relation till ett visst tecken än ett annat. I utgångspunkt i de tecken som utkristalliserats utifrån temana så har ekvivalenskedjor skapats som visar konstruktionen av olika kvinnliga identiteter kopplat till kroppshår. I dessa kedjor har de privilegierade tecknen pekats ut som nodalpunkter. Det är dessa tecken som är kedjornas knytpunkter och som ger betydelse till de andra tecknena.

Fyra olika kedjor har formulerats och dessa har parats ihop två och två eftersom paren utgår ifrån vad som skulle kunna anses vara samma diskurs. Kedja 1 och 2 ser den hårlösa kvinnan som önskvärd och därmed den håriga kvinnan som icke önskvärd och kedja 3 och 4 baseras på den håriga kvinnan som önskvärd medan den hårlösa inte är det. . I mångt och mycket innefattar paren ett motsatsförhållande då den kvinna som är önskvärd beskrivs på ett sätt och den kvinna som inte är önskvärd beskrivs med motsatsord. Dessutom finns det i stor utsträckning även ett motsatsförhållande mellan paren då dessa utgår ifrån olika diskurser som står emot varandra. Kedjorna är baserade på tecken som oftast kopplas ihop med varandra, det är tecken som antingen nämns tillsammans eller som på annat sätt nämns i relation till samma nodalpunkt. Alla tecken i en kedja kopplas inte alltid ihop med varandra utan det finns uttryck för avvikelser. Vissa tecken som exempelvis *feminist* kopplas alltså inte alltid samman med alla tecken i sin ekvivalenskedja men när feminism väl nämns så är det i relation till något eller några av tecknen i kedja 2

De nodalpunkter som definierats är *den hårlösa kvinnan som önskvärd*, *den håriga kvinnan som icke önskvärd*, *den håriga kvinnan som önskvärd* och *den hårlösa kvinnan som icke önskvärd*. Det är i relation till dessa tecken som övriga tecken får sin mer bestämda betydelse. Tecknet *feminint* får exempelvis olika betydelser beroende på om det kopplas till den håriga kvinnan som önskvärd eller den hårlösa kvinnan som önskvärd. Just de här två tecknen kan ses som nodalpunkter, alltså privilegierade tecken, eftersom det går att se att alla andra tecken hela tiden är relaterade till någon av dem. De andra tecknen kopplas också samman med varandra men de är i dess koppling till den håriga kvinnan som önskvärd eller den hårlösa kvinnan som önskvärd som de får sin yttersta betydelse.

Kedja 1 - Den hårlösa kvinnan som önskvärd

den hårlösa kvinnan som önskvärd - feminin - sexig - fräsch - snygg - åtråvärd - sexuell

Den hårlösa kvinnan ses som feminin då kroppshår i denna ekvivalenskedja betraktas som ett maskulint attribut och som därmed inte bör finnas på en kvinnas kropp. Kroppshåret relateras dock inte till naturligt på något vis vilket görs i de andra ekvivalenskedjorna. Den hårlösa kvinnan blir önskvärd genom att hon beskrivs som snygg, sexig och fräsch där fräsch relateras till hygien eller mer allmänt till att en hårlös kropp ses som en ren kropp. Genom att benämna henne i dessa termer görs hon till åtråvärd baserat på sitt kroppshår. Dessutom antas hon begära mannen och vilja ha sexuellt umgänge med honom, därav tecknet sexuell.

Kedja 2 - Den håriga kvinnan som icke önskvärd

den håriga kvinnan som icke önskvärd - ej feminint - naturligt - onaturligt - osexig - ful - äckligt - lat - ohygieniskt - avtändande - otänkbart sexobjekt - feminist - politiskt utspel

I denna kedja används i stor utsträckning motsatsord jämfört med de tecken som relateras till nodalpunkten i kedja 1. Kvinnor med kroppshår anses i denna kedja inte vara feminina då håret inte anses vara feminint. Kroppshåret relateras både till naturligt och onaturligt. Somliga menar att kvinnors kroppshår är naturligt men att det inte gör håret till önskvärdt. Andra menar att kroppshår på kvinnor är onaturligt, antingen för att det bara är så eller för att det anses vara maskulint med kroppshår och därmed kan det inte vara feminint eller naturligt hos kvinnor. Kvinnor med kroppshår benämns därför som osexiga, fula och äckliga. Hon anses även vara lat då det antas handla om att kvinnan inte orkar ta bort sitt hår vilket bör göras eftersom det är osexigt, fult, äckligt och ohygieniskt. Dessa tecken kopplas samman med avtändande och otänkbart sexobjekt eftersom kvinnan med kroppshår inte anses vara en potentiell sexpartner. Slutligen så ettikeras kvinnor med kroppshår som feminister och att håret kan ses som ett politiskt utspel. Detta relateras i sin tur till ful och äcklig då feminister ses som fula och äckliga.

Kedja 3 - Den håriga kvinnan som önskvärd

den håriga kvinnan som önskvärd - feminint - riktig kvinna - fertil - naturligt - sexig - fräscht - hygieniskt

En kvinna med kroppshår anses här vara feminin, fertil och en riktig kvinna vilket utgår ifrån att det är naturligt med kroppshår. Dessa tecken kopplas samman på flera olika sätt där kontentan är att eftersom kroppshår är naturligt på kvinnor är det därmed också feminint vilket innebär att en kvinna med kroppshår är en riktig kvinna samt fertil. Kvinnor med kroppshår beskrivs också som sexiga utifrån att de är feminina, naturliga och riktiga kvinnor. Naturligt kopplas även samman med fräscht då kroppshåret antas ha funktioner, exempelvis hygieniska, och därför ska finnas på kvinnors kroppar.

Kedja 4 - Den hårlösa kvinnan som icke önskvärd

den hårlösa kvinnan som icke önskvärd - ej feminint - onaturligt - infantilisering - osexig - otänkbart sexobjekt - tråkigt

I denna kedja benämns kvinnor utan kroppshår varken som feminina eller naturliga. Den hårlösa kvinnans kropp beskrivs istället som ej feminin, onaturlig samt att den anses likna ett barns kropp. Det sker således en infantilisering av den hårlösa kvinnans kropp med utgångspunkt i det hårlösa som varken feminint eller naturligt. I och med infantiliseringen blir hon inte heller ett tänkbart sexobjekt och beskrivs istället som osexig.

Utifrån denna ekvivalenskedja är den hårlösa kvinnan inte bra osexig utan också tråkig.

5.4 Den diskursiva konstruktionen av kvinnors identitet

Med utgångspunkt i nodalpunkterna och ekvivalenskedjorna som nyligen beskrivits kommer detta nu problematiseras i relation till begreppet diskurs. Utifrån Laclau och Mouffe definieras diskurs som en "fixering av betydelse inom en bestämd domän" (Winther Jorgensen & Phillips 2000:33). Analysen kommer att grunda sig i vilka diskurser som möjliggör de identitetskonstruktioner som ekvivalenskedjorna visar. Alltså hur olika diskurser gör det möjligt att tala om kvinnors kroppar på ett visst sätt. Därför kommer hela ekvivalenskedjor samt enskilda artikuleringer inom kedjorna att diskuteras i relation till den större diskurs som gör dem möjliga. Dessa diskussioner kommer kontinuerligt att relateras till valda teorier av Butler, Bordo och

Douglas för att kunna analysera och problematisera identitetsskapandet av specifikt kvinnors kroppar i relation till kroppshår.

5.4.1 Den dikotoma uppdelningen mellan kvinnor och män

Gemensamt för de allra flesta kommentarer som utgör materialet är att det talas om kön och att en binär uppdelning antas. Den här uppdelningen är dikotom där kvinnor och män oftast talas om som varandras motsatser. I mångt och mycket bygger ekvivalenskedjorna på den diskurs som markerar kvinnor och män som något särskilt från varandra och där det finns en specifik skillnad mellan kvinnor och män. Vad en kvinna är definieras i relation till vad mannen är och där det måste finnas en klar uppdelning vilket visar sig i att det upprepade gånger görs jämförelser mellan kvinnor och män. Denna uppdelning bygger på den binära könsordningen där det finns ett särskiljande mellan kvinnor och män och deras attribut. Därför är det som talas om som feminint per definition inte maskulint. Butlers heterosexuella matris som innefattar en binär uppdelning av kön samt könsens egenskaper och begär tillhandahåller handlingsanvisningar som måste följas för att könen ska bli förståeliga. Om kroppshår som i diskussioner kring en hårig kvinna som icke önskvärd talas om som ett maskulint attribut så hamnar den håriga kvinnan utanför de anvisningar som är givna av matrisen. Den håriga kvinnan blir därmed inte begriplig som kvinna. När det talas om kroppshår som ett maskulint attribut vilket är en uppfattning som syns främst i ekvivalenskedjoa 2 så ses det ofta som något helt oförståeligt på en kvinnas kropp. Det finns inget utrymme för att det som uttrycks som maskulint kan finnas på en kvinnas kropp och därmed vara feminint. Om kroppshår som i ekvivalenskedjorna 1 och 2, alltså ses som ett maskulint attribut, fortsätter det vara maskulint även när det finns på en kvinnas kropp. Detta skapar ett väldigt litet handlingsutrymme för kvinnor när vissa attribut, kroppshår i det här fallet, enbart är till för ett visst kön. Kvinnan får då en viss begränsning att förhålla sig till som gör hennes möjligheter betydligt mindre. När något definieras som maskulint och inte feminint så tas en möjlighet bort och vem en kvinna kan vara snävas åt.

Uppdelningen mellan kvinnor och män finns även närvarande i ekvivalenskedjorna 3 och 4 där kroppshår på kvinnor ses som något önskvärt. Det dikotoma förhållandet är däremot inte lika märkbart som i ekvivalenskedjorna 1 och 2 eftersom kroppshåret inte har samma självklara maskulina konnotation. Håret på kvinnors kroppar benämns här som något feminint. Kroppshår

ses som ett attribut som inte är specifikt för antingen en man eller en kvinnas kropp, det finns på båda och ses som lika självklart och önskvärt. Kvinnans handlingsutrymme blir här egentligen inte större trots att kroppshåret anses vara önskvärt. Detta eftersom det fortfarande är något som inte anses vara önskvärt, alltså det hårlösa. Då blir det hårlösa en möjlighet som fråntas från kvinnans handlingsutrymme.

5.4.2 Kvinnans hårlösa kropp som önskvärd

I ekvivalenskedjorna 1 och 2 är den hårlösa kroppen önskvärd och den håriga kroppen icke önskvärd. De artikulationer som görs i dessa möjliggörs genom en diskurs innehållandes antaganden om en estetisk aspekt av kvinnors kroppar. Detta eftersom det är gemensamt för flera av de tecken som kedjorna 1 och 2 innehåller att de på något sätt relaterar till utseende. Det som uttrycks i ekvivalenskedjorna 1 är att en kvinnas kropp utan kroppshår är attraktiv. Kvinnors kroppar benämns bland annat i termer av snygg och sexig. Detta medan tecknen i ekvivalenskedja 2 istället beskriver en hårig kvinnorkropp som äcklig, ful och osexig. De utseenderelaterande artikulationerna tenderar att ha sexuella konnotationer då de ofta talas om i relation till mäns begär och sexuella preferenser där kvinnan antas begära mannen. I och med detta bör kvinnan också förändra sin kropp så att den överensstämmer med det hårlösa idealet som artikuleras i dessa ekvivalenskedjor. Dessa artikulationer möjliggörs följaktligen genom en diskurs baserad på en estetisk aspekt av kroppshår, där det allra viktigaste för en hårlös kropp är att den är attraktiv utifrån de preferenser som uttrycks i kommentarerna. Det här återfinns även när kroppshår konstateras som naturligt men att det trots det inte kan anses vara feminint. Vad som är feminint är alltså av större betydelse än att det är naturligt. Betydelsen av håret i relation till feminitet kan anses vara en del av upprätthållandet av det dikotoma förhållandet mellan kvinnor och män.

Som tidigare konstaterats har hår på olika kroppar olika konnotationer. Kroppshårets betydelse är alltså beroende av vilken kropp det finns på. Även det här baseras på uppdelningen av vad som är feminint respektive maskulint. I ekvivalenskedjorna 1 och 2 där kroppshår på kvinnor inte är önskvärt uttrycks kroppshår som ett maskulint attribut och då det finns på kvinnors kroppar benämns i termer av äckligt, ofräscht och vidrigt. Både kroppshåret och kvinnan i sig benämns i dessa termer. Kategoriseringen av kroppshår som maskulint och den diskurs som innefattar

betydelsen av ett dikotomt förhållande mellan kvinnor och män möjliggör artikulationer av kroppshår som äckligt när det är på kvinnors kroppar. Det handlar således om hår på fel plats eftersom den invanda kategoriseringen inte efterlevs. Utifrån Douglas uppfattas kroppshår därför som smuts och kan därmed benämnas som äckligt.

Dessutom kan kroppshåret ses som ett marginalområde då det befinner sig i gränslandet mellan olika kategorier, i det här fallet kvinnas kropp och omvärlden, vilket gör det ännu känsligare än andra kategorier. För när dessa kategorier inte efterlevs rubbar det de grundläggande idéerna om vad en kvinnlig kropp är och det som avviker blir därför farligt. Det är alltså i passerandet av kategorins gränser som kroppshåret blir till smuts vilket visar sig i kommentarerna genom att kvinnors håriga kroppar artikuleras som äckliga.

Artikulerandet av den håriga kvinnokroppen som äcklig kan alltså ses som att det gränsöverskider den invanda kategoriseringen av en kvinnas kropp. När kvinnan har kroppshår antar hon ett maskulint attribut och blir inte begriplig eftersom det motsäger det dikotoma förhållandet mellan kvinnor och män genom att kropparna blir mer lika. Dessutom störs förbindelserna mellan femininitet och kvinna samt maskulinitet och man som den binära könsordningen utgår ifrån. Kön och genus följer inte längre varandra. Artikulationer i ekvivalenskedjorna rörande den håriga kvinnokroppen som äcklig kan alltså ses som ett uttryck för att den inte går att förstås.

5.4.3 Kvinnans håriga kropp som önskvärd

När det ges uttryck för att en kvinna med kroppshår är den önskvärda kvinnan så bygger de artikulationer som görs inom ekvivalenskedjorna på olika diskurser som gör artikulationerna möjliga. Den håriga kvinnan som önskvärd som nodalpunkt i ekvivalenskedja 3 står i relation till ekvivalenskedja 4 som bygger på den konstruerade identiteten kring den hårlösa kvinnan som icke önskvärd. I dessa två kedjor anses kvinnor med hår vara kvinnliga, sexiga och naturliga och håret talas ofta om i termer av att det är hygieniskt och finns där av en anledning. Hårlösa kvinnor blir istället onaturliga och okvinnliga då håret ses som ett tecken på femininitet.

I dessa två kedjor så är hårets funktion mycket mer centralt än i de två andra. Håret ses här som något naturligt i relation till att det finns där av en anledning. Kroppshåret uttrycks som något som är fräscht och hygieniskt då det menas att håret har en funktion att hålla smuts och bakterier borta. Det går alltså att se att konstruktionen av kvinnors kroppshår som något önskvärt till viss del bygger på en diskurs kring hygien. Håret benämns som hygieniskt vilket här får en positiv konnotation som också gör det möjligt att prata om håret som något naturligt. Håret blir naturligt då det förhåller sig till dess hygieniska funktion. Det är i det hygieniska som det önskvärda ligger och därför blir den icke håriga kroppen ohygienisk och därmed icke önskvärd. Kroppshåret som naturligt uttrycks också i termer av att det är medfött och att det därför är naturligt och normalt för både kvinnor och män att ha kroppshår. Håret får en självklar plats på kroppen.

Kroppshåret uttrycks också i dessa kedjor som ett attribut som hör hemma på "riktiga kvinnor". Den håriga kvinnokroppen görs till naturlig, vuxen, autentisk och önskvärd. Kommentarer uttrycker att en "riktiga kvinna" är en vuxen och kvinnlig kvinna och att hon ska håra då hennes kropp annars liknar ett barns. Håret beskrivs exempelvis som ett tecken på fertilitet och det i sig relateras till att kvinnan är vuxen och en "riktig kvinna". De hårlösa kropparna blir i kontrast alltså talade om som barnkroppar. Det finns alltså en definition av en "riktig", vuxen kvinna som inrymmer kroppshår och kvinnor som inte efterlever denna definition beskrivs istället som barn. Kvinnor utan kroppshår förstås således inte som kvinnor. I definierandet av den "riktiga kvinnan" definieras även den "oriktiga kvinnan" där då en hegemonisk femininitet konstrueras. I den här diskursen blir den hegemoniska kvinnan den kvinna som har kroppshår. Alla andra kroppar hamnar utanför den idealiserade och önskvärda ramen för vad en kvinna och kan således inte beskrivas som "riktiga kvinnor".

De som anser att den hårlösa kroppen är önskvärd och finner den sexuellt attraktivt beskrivs av den motsatta gruppen som pedofiler. Detta är ytterligare ett tecken på hur kvinnors hårlösa kroppar ses som barn och hur håret blir ett tydligt tecken för vuxenhet vilket här ses som ytterst viktig. Det är inte bara kvinnans kropp som inte blir förståelig utan även personer som begär den hårlösa kroppen blir oförståeliga. Begäret ses inte längre som något normalt utan som ett uttryck för pedofili. Det blir viktigt att ta avstånd från det "sjuka begäret", det som nämns som pedofili

och definiera det "riktiga och korrekta begäret". Att attraheras av kvinnor med hår blir ett avståndstagande från att attraheras av barn som görs till något sjukt och onaturligt. Definitionen av det riktiga och önskvärda konstrueras i relation till vad det inte är vilket då blir ett sätt att tydligt markera vilken ståndpunkt en har. De som attraheras av hårlösa kroppar uttrycker däremot ett stort avståndstagande från tanken om att de skulle vara pedofiler. Den hårlösa kvinnokroppen får utifrån deras synvinkel inte alls en konnotation som leder till barn. De bygger snarare sina artikuleringar på den estetiska diskursen som bara hänvisar till utseende och sexighet och kopplar inte det hårlösa till tecken på låg ålder. Det finns alltså en motsägelse i huruvida håret ska ses som ett tecken på mognad eller ej.

Eftersom kroppshåret tillhör den givna kategorin i denna diskurs så blir det inte avvikande till skillnad från i ekvivalenskedjorna 1 och 2. Håret ses som något som hör hemma på en kvinnas kropp och därför blir det naturligt. Håret ses heller inte som något äckligt eftersom att det just tillhör den invanda kategorin för hur en kvinna är. Till skillnad från i kedjorna 1 och 2 blir kroppshåret heller inte till någon fara då det som anses vara självklart och normalt tillhörande en kvinnas kropp är normaliserat. Håret behöver inte motarbetas på det sättet som det görs i kedjorna 1 och 2 då håret just blir avvikande och därmed ses som en fara för de invanda kategorierna. I kedjorna 3 och 4 blir det äckliga och farliga snarare den pedofila blicken som ses som något mycket mer avvikande än kroppshåret i sig.

5.4.4 Avvikande uttryck

Det finns en linje som helt avviker från de två där håret anses vara önskvärt eller inte önskvärd. Vissa kommentarer som då och då dyker upp ger uttryck för att håret är en ickefråga och inte är relevant att prata om. Kroppshåret ses som något som inte är relevant för någon annan än kvinnan själv. Det blir ett synsätt som väljer att överhuvudtaget inte ta ställning. Det tas snarare ställning till övriga som kommenterar på kroppshår då det anses vara oviktigt och snarare slöseri med tid. I denna linje förekommer även uttryck för att det är upp till kvinnan att själv bestämma över sitt eget kroppshår men då alltså med fokusering på att ingen annan heller har med det att göra. Kroppshåret konstrueras här mycket som en ickefråga just på grund av kvinnans eget val. Det blir inte en fråga som borde vara intressant för någon annan eftersom de ändå inte ska ha något inflytande över ämnet. Detta kan ses som en motstånd mot de som direkt tar ställning för

hårets vara eller icke vara samt huruvida det är önskvärt eller ej. Det här uttrycket går till motstånd och ifrågasätter de två linjer som i materialet är framstående. Det konstrueras en helt ny bild utav kvinnan där hennes autonomi och rätt till självbestämmande står i centrum. Även om denna linje inte är främst förekommande blir det ett tydligt uttryck för att åsikterna om kroppshår går isär samt att det finns de som kritiserar kroppshåret som något som alla har rätt att kommentera på. Det blir en slags kritik av rådande normer och ideal och de diskurser som de bygger på. Vi kan se ett steg i en förskjutning som går från håret som något som alla kan diskutera och ha en åsikt om till håret som en ickefråga i och med att det endast är kvinnan som kan och ska ta beslut i frågan.

5.4.5. Kontroll

Genom artikulationerna och ekvivalenskedjorna konstrueras olika identiteter som sätter gränser för vad en kvinna är. Dessa identiteter kan fungerande tvingande eftersom kvinnor förväntas anpassa sig efter dessa vilket medför att kvinnor handlingsutrymme och självbestämmande minskas. Om kvinnan inte förändrar sin kropp utefter identiteten förstås hon och kan utsättas för sanktioner vilket också visats i kommentar där detta påtalas.

I kommentarerna artikuleras vad som skulle kunna ses som att frånvaro av mannens könsorgan är den yttersta sanktionen. Det här kan i så fall ses som att det utgår ifrån ett heterosexuellt begär där kvinnan antas begära mannen. I konstruerandet av kvinnan ingår antaganden om heterosexualitet där kvinnan antas begära mannen. Ibland formuleras det som att det är specifikt den som kommenterar som kvinnan med kroppshår inte får ha sexuellt umgänge med vilket också utgår från att kvinnan antas begära mannen. Oavsett hur detta uttrycks så innebär det att kvinnors handlingsutrymme minskar eftersom hon har någon form av villkor att hela tiden förhålla sig till. Om kvinnan inte anpassar sig kan hon heller inte förvänta sig något tillbaka.

Det som skulle kunna anses vara tvingande kan i enlighet med Douglas ses som att det som sker är en strävan efter ordning. Detta då Douglas menar att upprätthållandet av ordning med utgångspunkt i de invanda kategorierna är av stor betydelse eftersom det annars skapas disharmoni i tillvaron. När kroppshåret inte följer kategorin för kvinnans kropp medför det

oordning och fara som behöver motarbetas vilket sker genom försök till att få andra att anpassa sig efter kategorin. Likväl menar Butler att de handlingsanvisningar som ges utifrån den binära könsordningen är önskvärda att efterleva eftersom kroppar som inte gör det inte blir begripliga samt att personer som inte gör det kan utsättas för sanktioner.

Det som följaktligen gör att det som artikuleras kan ses som tvingande är dels att kvinnor har ett ramverk som de måste förhålla sig till och dels att det finns förvarningar om de konsekvenser som kommer uppstå ifall detta ramverk inte följs. Det här beskriver även Butler, Bordo och Douglas genom att på olika sätt formulera att det finns ramverk som kvinnor måste förhålla sig till. Butler förklarar det med handlingsanvisningar utifrån en binär könsordning, Bordo utifrån utseendeideal och Douglas med de invanda kategorierna. Kvinnor har alltså en hegemonisk feminitet byggd på artikulationer om vem kvinnan är att ständigt förhålla sig till för att kunna bli förstådd och accepterad. Hur denna identitet ser ut skiljer sig dock utifrån vilket diskurs den utgår ifrån.

5.4.6 Håret får inte finnas utan anledning

Kvinnors kroppshår som presenterats i tidigare beskrivna teman, är tydligt ett stort ämne för diskussion som många har åsikter kring. Det som är anmärkningsvärt är att håret i stor utsträckning inte får stå okommenterat och att det inte talas om som "bara" hår. Kroppshåret behöver förklaras och ges en anledning till att det finns på en kvinnas kropp vilket främst sker när kroppshåret ses som något som inte är önskvärt.

Kvinnor med kroppshår nämns inte sällan som feminister och kommunister där håret får en roll i det politiska ställningstagandet. På så sätt finns det en förklaring till varför någon väljer att ha kroppshår, detta helt oberoende av om kvinnan har kroppshår på grund av en politisk ståndpunkt eller inte. Att en kvinna har hår kan utifrån detta inte bara bero på att hon inte vill ta bort det, eller inte bryr sig utan det måste ha en tydlig agenda. Kvinnan placeras alltså in i politiska fack utifrån sin kropps utseende som kanske inte alls stämmer överens med hennes egna politiska åsikter. Det sker alltså ett antagande om att en kvinna med hår per automatik är feminist eller att håret på annat sätt ska avspegla en viss politisk åsikt. Att definiera en hårig kvinna som feminist blir att definiera henne som det avvikande då den politiska åsikten ses som något negativt då det

frambringar det attribut (håret) som inte anses vara önskvärt. Det feministiska hamnar utanför den kategorisering som finns och som definierar hur en optimal kvinna ska vara utifrån detta perspektiv.

Om kroppshåret på en kvinnas kropp inte förklaras med politisk åsikt så förklaras det med lathet. Att kvinnor helt enkelt inte tar bort sitt hår för att de inte orkar. En kvinna med kroppshår förklaras alltså som antingen lat eller feminist/kommunist. När dessa två tecken båda återfinns i ekvivalenskedja 2 så är det alltså oftast inte i kombination med varandra som de konstruerar den håriga kvinnan som ej önskvärd utan var för sig. Det är oftast en fråga om antingen det ena eller andra. I skapandet av en kvinnas identitet kan vi här alltså se att den även tillskrivs vissa egenskaper och beteenden som antas sammankoppla med kroppens utseende och hårväxt. Att kvinnor med kroppshår är lata uttrycks i termer av att personerna som kommenterar i materialet inte anser det vara jobbigt med hårborttagning och därmed är de som inte tar bort sitt hår lata. Något annat alternativ ges inte utrymme. Alternativen står mellan att ta bort sitt hår, eller inte ta bort det och därmed vara feminist eller lat.

Även i konstruerandet av den håriga kvinnan som önskvärd görs håret till något betydelsefullt som måste förklaras. Här förklaras det däremot inte på samma sätt som ovan, utan istället med att håret är sexigt, snyggt och vuxet. Även om håret inte kopplas samman med egenskaper eller åsikter så sker fortfarande ett definierande av vad håret är och varför det finns. Exempelvis i benämningen av håret som sexigt görs kvinnans kroppshår till något som är till för andra, dels genom att det får konstateras och dels att hon antas vara sexig för någon annan.

Som beskrivet i kapitel 5.4.4 finns det även en tydligt avvikande linje som istället för att förklara varför håret finns väljer att definiera det som en ickefråga. Kroppshåret görs till något som inte är relevant att diskutera.

6. Diskussion

Diskussionen är uppdelad i tre kapitel där det första innehåller en sammanfattning av resultat och analys samt besvarande av frågeställningarna. I det andra kapitlet presenteras uppsatsens resultat

i relation till den tidigare forskningen där vi valt att bara ta upp det som kan anses vara mest lika och mest avvikande. Uppsatsens slutsatser presenteras sist följt av en diskussion om vidare forskning.

6.1 Sammanfattning av resultat och analys

Studiens syfte är att genom en diskursanalys undersöka hur femininitet, identitet och kvinnors kroppar konstrueras i kommentarer kring kroppshår på Flashback. Resultatet visar att olika identiteter konstrueras i relation till huruvida kroppshåret är önskvärt eller inte. De två mest framträdande linjerna är dels den som ger uttryck för kroppshår som något önskvärt och dels den som uttrycker det hårlösa som något önskvärt. Det förstnämnda förutsätter det motsatta, alltså att den hårlösa kvinnokroppen inte är önskvärd precis som det sistnämnda förutsätter den håriga kroppen som inte önskvärd. Båda linjerna utgår ifrån en heterosexuell diskurs där kvinnan och mannen antas begära varandra. Kvinnan talas om som en sexuell varelse i relation till mannens begär och därför blir det självklart i dessa diskussioner att när kvinnan benämns som sexig så är det utifrån en mans perspektiv. En kvinnokropp med hår som önskvärd och en hårlös kvinnokropp som önskvärd inrymmer båda antaganden om femininitet. Däremot är innebörden av femininitet olika. När en kvinna med kroppshår anses vara önskvärd benämns hon som feminin eftersom håret talas om som medfött, naturligt och ett uttryck för en vuxen kropp. När det istället är kvinnan som hårlös som är önskvärd syftar femininiteten på att den hårlösa kvinnokroppen är särskild från den håriga manskroppen. Den hårlösa kvinnokroppen blir därmed feminin då håret anses vara ett maskulint attribut. Ett antagande om kroppshår och femininitet som avviker från de dominerande synsätten är när diskussioner om kroppshår anses onödiga och att det är upp till kvinnan själv att bestämma över sitt kroppshår. Detta synsätt konstruerar en identitet där kvinnan är självbestämmande och hennes kroppshår inte behöver definieras som önskvärt eller icke önskvärt.

Kvinnans identitet konstrueras både utifrån vad kvinnan är och vad hon inte är. Olika tecken som representerar hur en kvinna är, kopplas samman med varandra för att definiera kvinnans identitet. Dessa tecken ställs sedan i relation till vad kvinnan inte är. Kvinnan definieras som kvinna inte bara för att hon tillskrivs vissa attribut såsom sexig och feminin men även för att hon inte är en man. Identiteten konstrueras relationellt, vilket i stor utsträckning sker i relation till

mannen när håret ses som något icke önskvärt. Detta för att tydliggöra skillnaden mellan en kvinnas kropp och en mans kropp. När kroppshår istället ses som något önskvärt konstrueras identiteten i relation till att hon är feminin, naturlig och vuxen och att hon därmed inte är ett barn. Kvinnan är alltså kvinna för att hon inte är ett barn och inte för att hon inte är man.

Oavsett om kroppshåret definieras som något önskvärt eller inte konstrueras identiteter som kvinnor måste förhålla sig till. Dessa identiteter fungerar som olika ramverk för hur en kvinna är. Om detta ramverk inte följs förstås du inte och kan utsättas för sanktioner. De sanktioner som är framträdande är att kvinnan inte kan förvänta sig makt, bekräftelse men framför allt sexuellt umgänge med en man. Det sistnämnda uttrycks som det yttersta straffet. Detta för att heteronormativiteten får en betydande roll i diskussionerna, kvinnan förväntas begära mannen och därmed görs frånvaro av heterosexuellt sex till det yttersta straffet.

6.2 Resultat i relation till tidigare forskning

En stor del av resultatet som presenteras i den tidigare forskningen stämmer överens med den här uppsatsens resultat. I likhet med den tidigare forskningen visar vår studie i stor utsträckning att kvinnan som hårlös ses som det ideala. Det är uppfattningen om det hårlösa som önskvärt som är mest dominerande i materialet. Däremot finns uttryck för en kvinna med kroppshår som något önskvärt i vårt material som inte i lika stor utsträckning berörs i den tidigare forskningen. Där nämns hår som önskvärt endast i relation till feminism till skillnad från i kommentarerna på Flashback där håret även ses som något sexigt och feminint. Håret kan i vårt material ses som önskvärt trots att det inte är i en feministisk diskurs.

Det har i tidigare forskning konstaterats att när kvinnor bryter mot det hårlösa idealet medför det konsekvenser. Det sker i form av ett ifrågasättande av kvinnors femininitet och sexualitet som bland annat tar sig uttryck i homofobi. I kommentarerna på Flashback sker konsekvenserna både i form av ifrågasättande men också genom sanktioner såsom inget sexuellt umgänge. Detta både när håret ses som önskvärt och inte önskvärt. Det här har inte påvisats lika tydligt i tidigare forskning. Både ifrågasättandet och sanktionerna fungerar som tvingande vilket klargjorts både i den tidigare forskningen och i denna uppsats. Det den här uppsatsen kan tillföra är att resultatet visar på en avvikande linje där kvinnors rätt att bestämma över sin kropp hävdas, det finns alltså

ett motstånd mot de diskurser som verkar mer tvingande. Detta visas delvis i den tidigare forskningen men då i betydligt mindre utsträckning och endast från ett uttalat feministiskt perspektiv.

I och med att vårt syfte skiljer sig lite från den tidigare forskningens och mer syftar till att undersöka hur identitet konstrueras så visar detta resultat lite andra aspekter. Det blir en tydlighet i resultatet att kvinnors identitet relaterat till kroppshår konstrueras i relation till något annat, antingen andra tecken eller i relation till mannen.

I återkopplingen till den tidigare forskningen är det viktigt att poängtera att uppsatsens resultat är svårt att jämföra med den tidigare forskningen då resultatet är så pass kontextbaserat. Vårt resultat är beroende av den plattform materialet är inhämtat från, alltså Flashback. Även om det finns likheter mellan resultaten så behöver det egentligen inte betyda särskilt mycket.

6.3 Slutsats och avslutande diskussion

Som konstaterats i inledningen och sedermera i resultatet kommenteras och diskuteras kvinnors kroppar frekvent. Dessa kommentarer talar oftast om kvinnors kroppar som önskvärda eller inte önskvärda utifrån deras kroppshår. Det verkar som att människor anser sig ha rätten att definiera kvinnors kroppar som önskvärda eller inte önskvärda. I detta definierande så konstrueras en bild av hur den rätta kvinnan är. Det skapas en hegemonisk kvinna som blir det eftersträvarvärda. Utifrån Douglas kan denna hegemoniska kvinna ses som en kategori. När kroppar avviker från denna kategori skapar det oordning vilket kan ses i exemplet med Melodifestivalen där kvinnan med kroppshår avvek från det hårlösa idealet. De efterföljande diskussionerna skulle kunna ses som en konsekvens av att kvinnan passerade en viss kategoris gräns och därmed skapade oordning men också att kategorins gränser inte är helt bestämda. Det här blir tydligt i materialet då det inte råder konsensus om vad är en kvinna är. Både en hårlös och en hårig kvinna kan ses som önskvärd vilket kan ses som att det finns en kamp om kategorins gränser. Det finns inte en definition av vad det önskvärda är utan flera. Det önskvärda markeras också som det rätta, som kvinnor förväntas anpassa sig till. Detta skapar handlingsanvisningar som definierar det utrymme en kvinna har att handla inom. Genom att definiera det önskvärda exkluderas andra möjligheter och kvinnans handlingsutrymme minskar vilket fungerar begränsande. Kvinnor måste fortsätta

disciplinera och förändra sina kroppar så att de ligger i linje med de handlingsanvisningar som hon tillges.

När kvinnan avviker från kategorin så skapas inte bara oordning utan kvinnan förstås inte som kvinna. Det vi däremot kan se uttryck för i kommentarerna är att en kvinna med hår ofta benämns som feminist. Den håriga kvinnan verkar inte förstås som kvinna utan måste definieras som något annat. Utifrån Douglas skulle feminist kunna ses som en kategori som innefattar kroppshår medan det inte gör det i kategorin kvinna. När kvinnan då alltså har hår ryms hon inte inom kategorin kvinna men däremot i kategorin feminist och på så sätt kan även en hårig kvinna förstås. Vi ser alltså uttryck för att det verkar finnas behov av att kategorisera kvinnor för att de ska bli förståeliga.

När det talas om kvinnan i materialet står hon nästan alltid i relation till en mans begär. Det förutsätts en heterosexualitet där kvinnan alltid förväntas vilja ha mannen. Detta blir tydligt i att bestraffningen som uttrycks när en kvinna går utanför kategorin relateras till heterosexuellt sex och då speciellt uteblivandet av sex. För att detta ska bli rimligt så måste det förutsättas att kvinnan faktiskt vill ha mannen annars blir uteblivandet inte ett straff. Det heterosexuella samlaget måste vara något en kvinna vill ha men inte får. I och med detta tillskrivs kvinnan heterosexualitet och kan bara förstås utifrån det.

Det blir tydligt i analysen av materialet att det förekommer flera konkurrerande diskurser. Innebörden av kroppshår och konstruerandet av femininitet är inte entydig och det är därför svårt att utpeka en hegemonisk femininitet. Den identitet som ändå, utifrån uppsatsens resultat, kan anses vara den mest dominerande är den som konstruerar kvinnan som hårlös. Eftersom det görs motstånd mot denna identitet kan det konstateras att det pågår en kamp om vilken som är den hegemoniska femininiteten vilket då skulle kunna antyda att det pågår en förskjutning av hegemonin.

6.4 Vidare forskning

Eftersom denna studie bygger på ett material tagit från Internet och ett resultat som inte är generaliserbart utanför Flashback, skulle vidare forskning kunna föras om kvinnors kroppshår

som en del av kvinnors identitet i andra kontexter. Detta för att kunna se huruvida vårt resultat som bland annat visar att håret ofta benämns som något önskvärt eller inte önskvärt även kan ses i andra kontexter än på Flashback. Till exempel skulle det kunna göras diskursanalyser på ett intervjumaterial där respondenterna är medvetna om deras deltagande i studien. Det är därför tänkbart att respondenterna i större utsträckning reflekterar över det de säger än de som kommenterar på Flashback då de kommentarerna inte förväntas användas i en vetenskaplig studie.

7. Referenslista

Basow, Susan A. (1991). The Hairless Ideal: Women and Their Body Hair. *Psychology of Women Quarterly*. 15(1): 83-96.

Basow, Susan A. & Braman, Amie A. (1998). Women and Body Hair: Social Perceptions and Attitudes. *Psychology of Women Quarterly*. 22(4): 637-645.

Bordo, Susan (2003). *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body*. Berkeley, California: University of California Press.

Braun, Virginia, Tricklebank, Gemma & Clarke, Victoria (2013). "It Shouldn't Stick out from Your Bikini at the Beach": Meaning, Gender, and the Hairy/Hairless Body. *Psychology of Women Quarterly*. 37(4): 478-493.

Bryman, Alan (2001). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö:Liber

Butler, Judith (1993). *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. London: Routledge.

Butler, Judith (2005). *Könet brinner!/: texter*. Stockholm: Natur och Kultur.

Butler, Judith (2007). *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos.

Douglas, Mary (1997). *Renhet och fara: en analys av begreppen orenande och tabu*. Nora: Nya Doxa

Dua, Priya (2011). *"Petals Falling off a Rose": The Effect of Hair Loss on Women's Identity Performances*. Diss. Columbia: University of Missouri.

Fahs, Breanne (2011). Dreaded "Otherness": Heteronormative Patrolling in Women's Body Hair Rebellions. *Gender & Society*. 25(4): 451-472.

Fahs, Breanne (2014). Perilous Patches and Pitstatches: Imagined Versus Lived Experiences of Women's Body Hair Growth. *Psychology of Women Quarterly*. 38(2): 167-180.

Halvorsen, Knut (1992). *Samhällsvetenskapliga metoder: teori, forskning, praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (2001). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. 2. ed. London: Verso.

Lesnik-Oberstein, Karin (2007). The Last Taboo: Women, Body Hair and Feminism. I Lesnik-Oberstein, Karin (Red.) *The Last Taboo: Women and Body Hair*. Manchester: Manchester University Press.

Motschenbacher, Heiko (2009). Speaking the Gendered Body: The Performative Construction of Commercial Femininities and Masculinities via Body-part Vocabulary. *Language in society*. 38(1): 1-22.

Rigakos, Bessie N. (2010). *University Students' Attitudes Towards Body Hair and Hair Removal: An Exploration of the Effects of Background Characteristics, Socialization, and Societal Pressures*. Diss. Detroit: Wayne State University.

Smolak, Linda & Murnen, Sarah K. (2011). Gender, Self-objectification and Pubic Hair Removal. *Sex Roles: A Journal of Research*. 65(7-8): 506-517.

Statistiska centralbyrån (2014). *Privatpersoners användning av datorer och internet*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Sveningsson, Malin et al. (2003). *Att fånga Nätet: Kvalitativa metoder för Internetforskning*.
Lund: Studentlitteratur

Terry, Gareth & Braun, Virginia (2013). To Let Hair Be, or to Not Let Hair Be? Gender and Body Hair Removal Practices in Aotearoa/New Zealand. *Body Image*. 10(4): 599-606.

Tiggemann, Marika & Lewis, Christine (2004). Attitudes Toward Women's Body Hair: Relationship with Disgust Sensitivity. *Psychology of Women Quarterly*. 28: 381-387.

Tiggemann, Marika & Hodgson, Suzanna (2008). The Hairlessness Norm Extended: Reasons for and Predictors of Women's Body Hair Removal at Different Body Sites. *Sex Roles: A Journal of Research*. 59(11-12): 889-897.

Toerien, Meeran & Wilkinson, Sue (2003). Gender and Body Hair: Constructing the Feminine Woman. *Women's Studies International Forum*. 26(4): 333-344.

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*.
Lund: Studentlitteratur